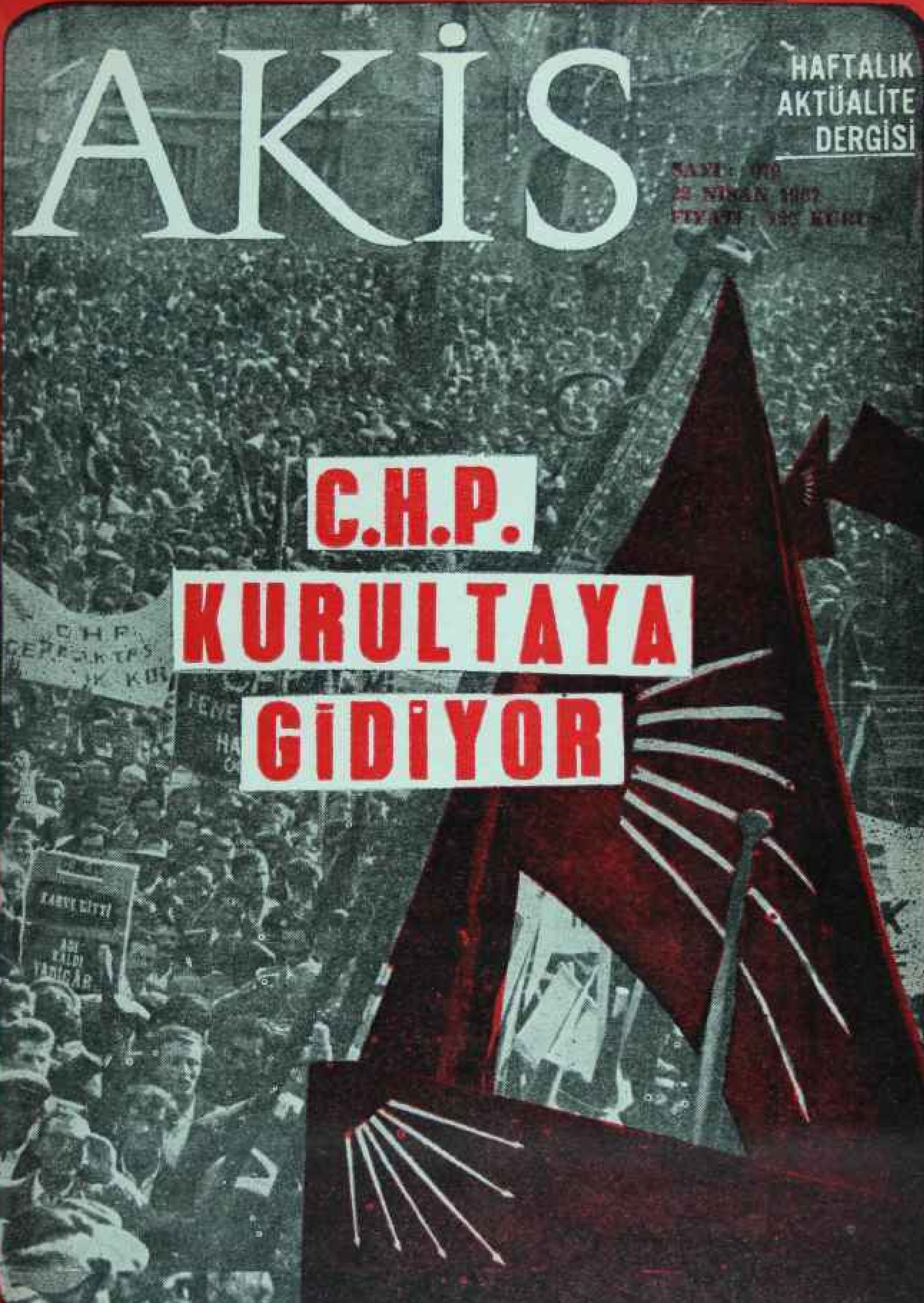
AKİS

HAFTALIK
AKTÜALİTE
DERGİSİ

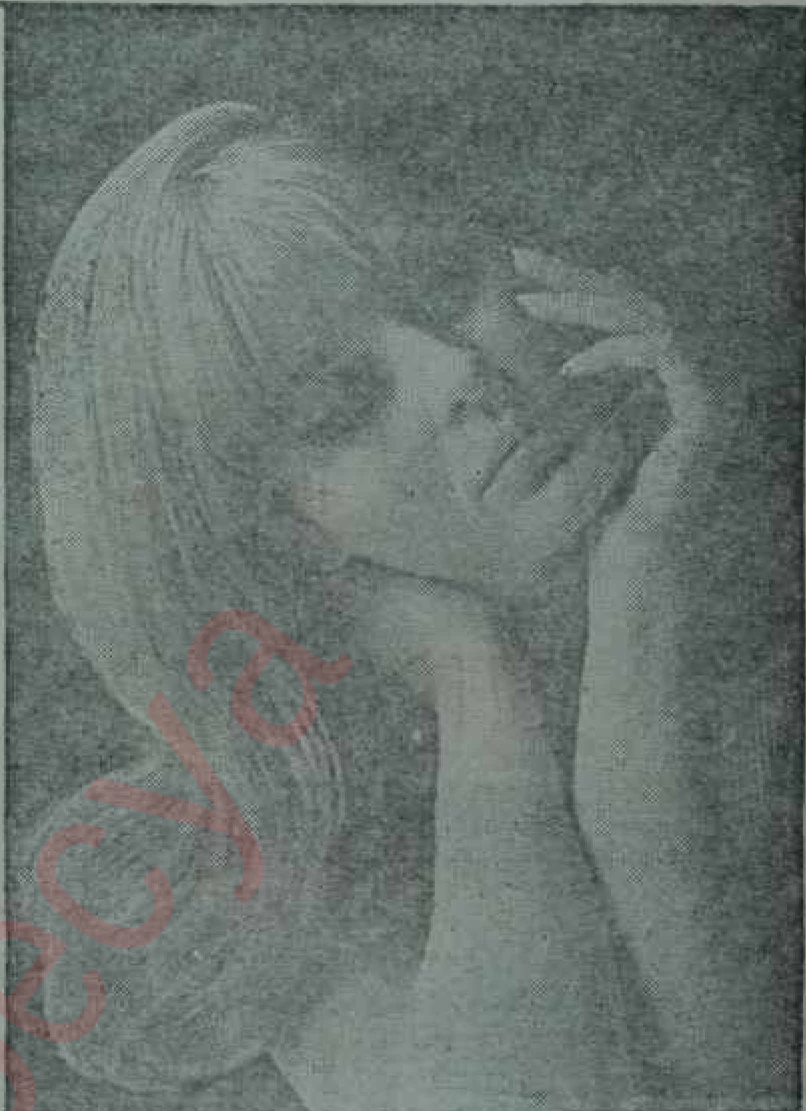
SAYI : [illegible]
[illegible] NİSAN [illegible]
FİYATI : [illegible] KURUŞ

C.H.P. KURULTAYA GİDİYOR

BÜTÜN AĞRILARA KARŞI

GRİPİN

GRİPİN, baş, diş, adale, sinir ve lumbago ağrılarını teskin eder
GRİPİN, bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında başarı ile kullanılır
GRİPİN, grip ve nezle başlangıcında birçok fenalıkları önler

FAYDALIDIR...

(Yeni Ajans: 2334) — 140

Cilt: XXXVIII Yıl: 13 Sayı: 670

SAHİBİ VE BAŞYAZARI:

Metin Toker

YAZI İŞLERİNDEN SORUMLU

GENEL YAYIN MÜDÜRÜ:

Kurtul Altuğ

MÜESSESE MÜDÜRÜ :

Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURUMU :

İÇ HABERLER KISMI: Teoman Erel, Yılmaz Gümüşbaş — MAGAZİN KISMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — SİNEMA: Nijat Özön — TİYATRO: Naciye Fevzi, Lûtfi Ay — DÜNYADA: T. Kemal.

İstihbarat Tel: 107382

KAPAK KOMPOZİSYONU :

SAN Organizasyon
Erkal Yavi

KAPAK BASKISI:

Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF:

T.H.A. — Dinçer Olcay

KLİŞE:

Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI :

3 aylık	(12 nüsha)	12.50 lira
6 aylık	(25 nüsha)	25.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	50.00 lira

Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLAN ŞARTLARI:

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER:

Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER :

Hürriyet Matbaası — Ankara

BASILDIĞI TARİH:

19.4.1967

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ
RÜZGÂRLI SOK. No : 15
ANKARA - TEL : 11 89 92
P. K. 582

Kendi Aramızda

Şu günlerde Başkentte konuşulan en önemli konu, şüphesiz, 28 Nisanda olağanüstü olarak toplanacak olan CHP Kurultayıdır. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, Parti içinde giderek zarar verici nitelik kazanan isyan hareketine kesin bir son vermek için CHP teşkilâtının hakemliğine başvurmayı gerekli görmüştür.

CHP içinde Feyzioğlu ve arkadaşları tarafından sinsice başlatılan, mütecaviz bir edaya bürünerek dal-budak salmağa başlayan isyan hareketi, hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır ki, belli bir çevre tarafından sahneye konulan oyunun değişik bir tablosudur. Sadece Feyzioğlu ve isyancı takımını destekleyen çevre ve yayın organları ile Demireli AP Kongresinde Genel Başkanlığa getiren çevre arasındaki şaşırtıcı benzerlik, bu çirkin oyunu gözler önüne sermeğe yeter de artar bile...

Çok tutulan bir ifade ile ÇEP mensupları, geçen hafta içinde, kelimenin tam mânasiyle, harekete geçtiler. Kendilerini kollarından tutup CHP'nin kapısı önüne bırakacak Olağanüstü Kurultaya hazırlık için kolları sıvadılar. Kamuoyu bu hazırlıklardan, gazetecilerin, çöp sepetinden buldukları notlar ve Bulvar Palasın gizli bir salonunda yapılan çok gizli bir toplantı dolayısiyle haberdar oldu. O toplantıya kabadayı muhafızların himayesinde giren Feyzioğlu ve ÇEP'çiler, önemli kararlar aldılar ve bu kararı uygulamağa koyuldular. Feyzioğlu, memleketi olan Kayseriye -ÇEP lideri kayserindir- bir gövde gösterisi yapmağa gitti. Oradan Niğdeye geçti ve ağzım açıp gözünü yumarak konuştu ve konuştu.

ÇEP'çilerin Kayseri harekâtı da tıpkı, ondan önceki Ege harekâtı gibi, kendileri için umut verici olmadı. Feyzioğlu, her gittiği yerde, "Ortanın Solu"na can ve gönülden inanmış CHP'lilere hitap etmek zorunda kaldı. Ne var ki, kayserili Prof.'un aklının başına geleceği yoktur ve Kurultay öncesinde alabildiğine hata işlemeğe devam etmektedir.

Bu haftaki AKİS'te, Kurultaya giden CHP ve CHP içinde artık tam bir huzursuzluk kaynağı haline gelen ÇEP'çilerin havası anlatılmaktadır. Bir AKİS muhabiri, 8'lerin her yaptığını izlemiş ve "herkesi kör, âlemi sersem sanan'ların, bu yanlış taktikleri yüzünden ne hale geldiklerini tespit ederek, AKİS okuyucuları için kaleme almıştır. Sanırım ki Feyzioğlu ve onun arkadaşları, köprülerin çoktan atıldığı şu günlerde gene AKİS'e ve onun mensuplarına pek kusacaklardır.

Bu hafta sizlere, derginin son kısmında, 8 sayfa halinde, ZABITA başlıklı bir yazı sunmaktayız. ZABITA yazısı, Çumra Canavarının hiç bir yerde bulunamıyacak macerasını heyecanlı bir üslûpla etraflı şekilde yansıtmaktadır. Bundan böyle önemli bulduğumuz, okuyucularımızın ilgisini çekeceğini tahmin ettiğimiz konularda bu tip yazılar yayınlamağa karar vermiş bulunmaktayız.

Saygılarımla

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Cilt: XXXVIII Sayı: 670 22 Nisan 1967

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Bakalım kim kuvvetli!

Şu anda hemen bütün Türkiyenin gözünün CHP. Kurultayında olduğunu söylemenin mübalâğalı bir tarafı yoktur. Bu gözler bir gerçeği bütün çıplaklığıyla görebilmektedir: Belirli bir çevre Turhan Feyzioğlu takımına vargücüyle arka çıkmıştır! Bu çevre, tamı tamamına bundan bir kaç yıl önce, A.P.'nin Büyük Kongresi yapılırken Süleyman Demirele arka çıkmış olan kuvvetlerden teşekkül etmektedir. Adamları aynıdır, gazeteleri aynıdır, edebiyatı aynıdır, açılmış keseleri aynıdır. "Görünmeyen atlantikötesi destekler"ine kadar.. Bu kadar benzerliğin Turhan Feyzioğlu takımına Kurultayda kazanç mı sağlayacağı, yoksa zarar mı vereceği, C.H.P.'nin de "A.P. gibi bir parti" mi olduğu, yoksa kendine has şahsiyetini muhafaza mı ettiği bir haftaya kadar ortaya çıkacaktır.

İlk kampanya, Demirel için olanı, sadece A.P.'nin Büyük Kongresinde değil, memleket sathında bir hava yaratmaya muvaffak olmuştur. Bunun bir sebebi de, tabii, Demire--- alternatifini Bilgiçin teşkil etmesiydi. Bilgiç takımının aleyhinde meharetle düzenlenen bir "endişe yaratmak oyunu" iyi netice vermiş, "Bilgiççiler gelirse ihtilâl patlar, mutlaka karışıklık çıkar" umacısı tesirli olmuştur. Kurultay öncesinde C.H.P. ile ilgili olarak girişilen gayretlerde de bu heves kendini belli etmektedir ama bu ikinci kampanyanın handikapı çoktur.

Bir defa, o çevrenin formülüyle "İnönünün himayesindeki Ecevit solları" C.H.P.'yi tam devralırlarsa Türkiyenin komünizme açılacağı propagandası 1965 seçimleri günlerinden bu yana adeta iflâs etmiştir ve tam çökmemişse bu, A.P.'nin kaldırdığı bayrağı son anda 8'lerin devralması sonucudur. Kurultay delegelerinin böyle bir umacıyı ciddiye alacaklarını sanmak,' sadece gaflettir.

Turhan Feyzioğlu ve Süleyman Demirel
"Salıncakta iki kişi"

Feyzioğlu takımının arkasındaki yayın organları da, C.H.P.'liler için muteber olmayan bir basındır ve bu gazetelerin böylesine açık, hırslı şekilde o takımı tutması oyunun mahiyetini C.H.P.'lilerin gözleri önüne daha açık sermektedir. C.H. P.'liler Feyzioğlu takımının hangi kalemler tarafından desteklendiğini görmekle dahi meseleyi anlamaktadırlar.

CH.P.'de "zengin iç adamlarıyla sıkı işbirliği" fikri, A.P.'de olduğu gibi bir temel felsefe olmaktan uzaktır ve bunun lüzumuna CH.P.'de A.P.'deki kadar inanılmamaktadır. Aksine, C.H.P.'yi "geniş kütlelerin partisi" haline getirmek temayülü gün geçtikçe kuvvet kazanmaktadır. Tıpkı onun gibi, meselâ yarın öbürgün Feyzioğlunun Johnson ile yanyana çekilmiş bir fotoğrafı destekçi organlarda yayınlanırsa bunun Kurultay delegeleri üzerindeki tesiri Büyük Kongre delegelerinin üzerindeki tesirinden farklı olacaktır.

CH.P.'de mesele nedir?

Metin TOKER

Turhan Feyzioğlunun "CHP. sosyalist oluyor!" diye feryatlarını, çok kimse gibi ben de, tebessüm etmekten kendimi alamayarak seyrediyorum. Turhan Feyzioğlu elbette ki C.H.P.'nin sosyalist olmadığını, sosyalist olmayacağım, fakat benimsediği politikaya, kendisinin de yıllardır savunmasını yaptığı politikaya "sosyalist bir politika" dendiğini bilecek kadar kitap ve dünya bilgisine sahiptir. Bütün sosyalist partiler komünist partiler değil- temellerindeki Marks prensiplerinden bu kadar uzaklaşmışlarken ve uzaklaşmakta da devam ederlerken marksizm ile ilgisi bu Iunmamış C.H.P.'nin şimdi tutup ta o modası geçmiş fikirleri kendisine doktrin yapacağım gerçekten sanmak için çok saf olmak lâzımdır. Turhan Feyzioğluna her kusur bulunabilir ama, her halde saf olduğu söylenemez. Turhan Feyzioğlu pek âlâ bilmektedir ki bugün C.H.P. Türkiyedeki düzeni Anayasanın ruhuna uygun olarak ve bizzat kendisinin, ihtirası henüz aklını aşmamışken arzuladığı ve mücadelesini yaptığı tarzda değiştirmenin çabası içindedir, bu çabanın başarıya ulaşması memleketin hayat-memat meselesidir.

Bu yolunda CHP. hiç mi aksaksız yürümektedir? C.H.P.'nin bozuk olan hiç mi tarafı yoktur? Sahiden C.H.P. kızıllar için bir av niteliğini hiç mi taşımamaktadır? Bazı çatlak sesler ve tehlikeli temayüller C.H.P.'nin hiç bir kesiminden mi yükselmemektedir?

Yaşayan her varlık gibi CHP. de, şüphesiz mükemmel olmaktan uzaktır. Bu partinin en sonda sosyalist, ama marksist - sosyalist oluvermesini ellerini uğuşturarak bekleyen ve bunu da saklamayan bir çevre mevcuttur. Adam Amerikayı komünist yapmak için göle maya çalarcasına bir teşebbüsün sahibi olur da, her memlekette bütün teşekküllerin içine sızmaya çalışır da Türkiyede hiç bir faailyette bulunmaz, hele Ordu gibi, Üniversite gibi, siyasi partiler gibi, basın gibi, din adamları zümresi gibi tesir sahibi kuvvetlerde hiç bir oyuna kalkmaz, buna inanılır mı? Nasıl meşhur C.I.A. böyle bir gayretin içindeyse, şüphe dahi edilmesin, komünistler de aynı hedefin peşindedirler. Bu, dünyada cereyan eden ikili dev savaşın mukadder sonucudur.

CHP.'de bugün işbaşında bulunan ekibin de, büyük meziyetinin inançlılıkları ve samimî mücadelecilikleri olduğu, Ecevitin dışında ancak bir kaç kişinin bir çapa sahip göründüğü gerçektir. C.H.P'nin yayın organı ise,bundan da zayıf bir yazar kadrosunun elinde, her zamanki Allahlık halini sürdürmektedir ve bu yazarlardan bir kısmı en ufak "politik nosyon"a malik olmadığını çok vakit sütunlarda göstermektedir.

Ne çıkar bütün bunlardan? Bunların mı mücadelesini yapıyor, Turhan Feyzioğlu ve arkadaşları? Eğer bunların mücadelesini yapsalardı, bu herkesin gördüğü aksaklıklar çoktan, başarıyla tamir edilirdi, İnönü ve Ecevit sağlam bir parti bünyesinin arkalarında olduğunu bilmenin rahatlığı içinde mekanizmanın bozukluklarım giderirler, CHP. katarı daha hızlı yürürdü. Feyzioğlu ve takımının istediği, katarın hızlı gitmesi değil, tornistan etmesidir. Türkiyedeki bir belirli çevreyle birlikte -Allahtan bu çevre tamamile deşifre olmuştur- C.H.P.'ye bir Demirel aranmaktadır ve Turhan Feyzioğlu bu talihsiz role adaylığım koymuştur. Oyunun bu olduğunu yalnız CHP.'Iiler değil, çok tarafsız da açıkça görmektedir ve Kurultayda neticeyi almak bundan dolayı zor olmayacaktır.

Millî Mücadelede, başa Çerkez Ethem belâsının çıktığı günlerde meşruiyetçi cephede herşey pek mi mükemmeldi? Çerkez Ethem bir çeteydi de Ordu pek mi muntazamdı? Ankara ekibinin bütün fertleri birinci sınıf şahsiyetler miydi? Kuzeyden rüzgârlar hiç mi esmiyordu ve Anadolu İhtilâlinin mahiyetini değiştirmek sevdalıları yok muydu?

Ama bunların hepsini düzeltmek, bütün tehlikelere baraj çekerek hareketi makul mecrasında yürütmek için ilkönce yapılacak bir tek iş vardı: Çerkez Ethem belâsını yok etmek! Nitekim bu belâ cesaretle yok edildikten sonradır ki Millî Mücadele çok daha mütecanis bir savaş halinde zafere erişmiştir. Eğer Çerkez Ethem operasyonu yapılmasaydı Millî Mücadele, bugün öğündüğümüz mücadele olmazdı.

CHP. şu anda, yıllardır devam eden çetin savaşlarının böyle bir safhasındadır. Ortanın Solu devri, beraberinde şüphesiz -ve kabul edilmesi lâzım- "arızî rahatsızlıklar" getirmiştir. Bu "arızî rahatsızlıklar"ın hepsi tedavi edilir. Tâ ki, bünye, kendi rahatsızlığından ciddi bir ameliyatla kurtarılsın ve CHP. bir başka A.P.i yapılmak oyununa gelmesin. C.H.P.'nin istikbali bundadır, Türkiyenin istikbali bundadır, türk milletinin istikbali bundadır. Ur sökülüp atıldıktan sonra bugün CHP.'deki o "arızî rahatsızhklar"ı sezip te samimiyetle "ama canım.." diye bir kaygıyı yüreğinde hissedenler göreceklerdir ki sağlam hale gelmiş bünye kendi kendisini rahatlıkla ve geniş nefesle çabucak tedavi edecektir.

Not: Hürriyette gördüm. Feyzioğlu Kayseride demiş ki: "Paşa evinde bir damat oturur, elinde bir kepçe yıllardan beri C.H.P.'yi karıştırır. C.H.P. sırtından kurbanlar keser. Oturduğu Pasa konağından partinin sırlarını haftada 125 kuruşa satar. Kendisine sorarsanız, ben C.H.P.'ye kayıtlı değilim der". AKİS'in o kadar hararetle desteklediği mücadelelerinde Gülekler, Erimler böyle konuşurlarken Turhan onları ne kadar ayıplar, söylediklerini ne aşağılık şeyler bulurdu! Eğer benim yaptığım "C.H.P.'yi karıştırmak" olmuşsa bundan bir, Turhanın şikâyeti olmamak gerekir. Zira Turbanı, simdi "C.H.P.'yi karıştırmak" dediği o mücadeleler suyun yüzüne çıkarmıştır ve ben bu yüzden "Al malını, gör!" diye sonraları ne sok serzenişe muhatap olmuşumdur — M. T.

Her şey göstermektedir ki bir belirli çevre Türkiyedeki büyük meydan muharebelerinden birini daha C.H.P. Kurultayında verecektir. Bu çevrenin imkânları ve gücü elbette ki küçümsenmemelidir. A. P. Büyük Kongresinde kazanılan kolay zafer, türk politikasına hâkim olma amacını güden bu teşkilâtlı çevrenin cüretini de arttırmamış değildir. O bakımdan, Kurultaya yaklaşılırken cepheye yeni silahlar sürmesini beklemek yanıltıcı olmayacaktır.

Buna mukabil, Demireli iktidara sürüklemiş olan hava bu sefer tam tersine, Ecevitin arkasından esmektedir ve C.H.P. içindeki samimî heyecan som altından yapılmış çok barajı süpürüp götüreceğe benzemektedir. Karşı cephenin tam teşhis edilmiş olması ve önde bir "Demireli destekleme kampanyası" misalinin varlığı, paralelin çok, ama ihtiyatsızcasına çok açık bulunması zafer şansını büyük ölçüde etkileyecektir.

Feyzioğlu, Öztrak ve Ertunga Bulvar Palasta
"Üç Ahbap Çavuşlar"

C.H.P.

'Horozlar ve tavuklar..'

(Kapaktaki Parti)

58'lik bildiriye imza koymuş olan tıknaz vücutlu, gözlüklü ve çıplak kafalı politikacı,

"— Açıklıyacağız! birkaç güne kadar onu da açıklıyacağız" dedi. .

Açıklanacak şeyin ne olduğunu ise şöyle anlattı:

"— 2 Ağustos 1966 tarihinde Heybeliadaya gidip İsmet Paşaya verdiğimiz muhtırayı da açıklıyacağız!.."

Çoktaaan unutulmuş olan "Heybeli ada Muhtırası"ndan bahsedildiği sırada takvimler 17 Nisan 1967 Pazartesiyi göstermekteydi ve olağanüstü Kurultaya sadece 11 gün kalmıştı!

Niçin eski defterlere el atıldığının izahı da bu politikacı tarafından şöyle yapılıyordu:

"— 8'ler sonradan çıktı. Evvelâ biz vardık. Yâni, 761ar... 26 Temmuz 1966 tarihini taşıyan muhtırayı 2 Ağustosta 10 kişi olarak gidip İsmet Paşaya biz vermiştik..."

Heybeli ada Muhtırasını açıklama kararı ve tarihe karışmış olan "76'lar" ile "8'ler"i ayniyet halinde gösterme çabası bir rastlantıdan ibaret değildir. Bu, CHP gemisini ele geçirmeyi veya batırmayı hedef edinmiş olan isyancıların, Kurultay öncesi ve sonrası için tesbit ettikleri muharebe stratejisinin bir parçası idi. Beyşehir baskını, İzmir taarruzu yapılmış, malûm iddiaların altına 58 milletvekili ve senatörün imzası attırılmış. Kayseride ikinci defa bir gövde gösterişi düzenlenmişti. Şimdi sıra Heybeliada Muhtırasının açıklanmasındaydı.

Halbuki İnönü de bu muhtıracılara ne cevap verdiğini açıklayınca, muhtıracılar popoüstü oturacaklardı!

ÇEP'çiler, muharebenin Kurultay öncesindeki son etabına, Kurultaya iki hafta kala bu hava içinde girdiler.

Haftalardır Grupta çoğunluk sağlayamamaktan doğan sinirlilikleri ÇEP'çileri, bu haftanın başında Salı günü, en basit parlâmento kaidelerinin dışına, hattâ zorbalığa ka dar itti. Grupu çoğunluksuz topla mağa ve bütün ölçüleri çiğneyerek görüşme, ve seçim yapmağa kalktılar.

Millet Meclisi Grupunda kesinlikle azınlıkta kalacaklarını bildiklerinden, yine Ortak Grupu toplantıya çağırmışlar, gündemin ilk maddesine de mavi boncuk olarak Avrupa Konseyi ve İngiltere seyahati için yapılacak seçimleri koymuşlardı.

Toplantı saati geldiğinde çoğunluk yoktu. Hava çok gergindi. ÇEP-çilerin gözlerini âdeta kan bürümüştü. Ne olursa olsun, toplantıyı açmak ve kamuoyuna bir kuvvet gösterisinde daha bulunmak isti yorlardı. Bir yenilgiye daha tahammülleri yoktu. Saat 11.30'a yaklaştığı halde çoğunluk sağlanamamıştı. Selâhattin Kılıç koridorda dolaşıyor çoğunluk için bir kişiye ihtiyaç olduğunu, Zarife Koçağı beklediklerini, o gelince toplantıyı açacakla rını ileri sürüyordu. Fakat Koçak görünmedi. Çünkü eşi hastaydı. -Belki de Zarife Koçağın tutumundan dolayı hastalanmıştır. Koçak salonun bir kapısından girdi, öteki kapısından çıktı ve toplantıya katılmış sayıldı. Bunun üzerine Rafet Eker, hastahanede olduğu söylenen Kemalî Bayazıtı "dâva uğruna mut-

laka getirmek üzere" arabaya atlayıp gitti.

Kemali Bayazıt az sonra Eker tarafından getirildi. Başkanlık kürsüsünde oturan Hilmi İncesulu, Kemali Bayazıt bir kahraman edasıyla içeriye girince, çoğunluğun sağlandığını, celseyi açacağını bildirdi. Olacakları izlemek için salonda bekleyen Ali İhsan Göğüş ve Hüdai Oral, buna itiraz ettiler. Salonda 93 değil, 80 kişi bulunduğunu, oturumun açılamıyacağını, yoklama yapılması gerektiğini belirttiler. İncesulu ise bazı Grup üyelerinin komisyonlarda bulunduğunu ileri sürdü, yoklamaya ihtiyaç olmadığında ısrar etti ve celseyi açtı. Onun tezi, "içerde kim var?" diye ayağım salona atmış olan herkes mevcutlar listesindeydi.

ÇEP'çiler sadece kendilerinin ve bazı seyahat heveslilerinin katıldıkları oylamalarla kendi kendilerini' dış seyahat imkânı sağlayacak yerlere seçtiler. Daha da iyisini yaptılar, Erim adaylığını koymadığı halde 5 oy da ona verdiler, "İşte Eceviti tutan Erimin itibarı bu kadardır" diye Demirelin gazetelerine yazdırabilmek için. 13.30 sıralarında sona eren bu garip toplantıdan sonra Kasım Gülek, Turhan Feyzioğlu ve Ferit Melenin seçildikleri, Ulus hakkındaki önergenin de görüşülmeğe başlandığım ilân ettiler.

Böyle bir kuvvet gösterisi teşebbüsü, il başkanları toplantısı öncesinde yapılan güven oyu kaşkarikosu ÇEP'çilere ne kadar fayda verdiyse, ondan daha fazla fayda vermeyecektir.

ÇEP'çilerin, haftanın başındaki Sah günü Grupta sağladıkları sahte başarı, uzun süredir bir türlü toplayamadıkları Grupun gerdiği sinirlerini rehavete sevketti.

Salı günü toplanan Grupun hazırlığı, geçen haftanın ortasında Bulvar Palasta yasılan bir toplantıda oldu. ÇEP'çiler bir müşterek tepki hareketinin havasını o akşamki toplantıda tespit etmişlerdi.,

"Tesanüt kokteyli!"

Davet edilenlere, dostlar arasında mahrem bir sohbetten bahsedilmişti. Oysa Çarşamba günü sabahtan itibaren, karargâhtaki telefonların başına yerleşenler, gazetelere haber uçurmaya koyuldular. Toplantıya "tavuk olmadıklarını" ispat için gelenler, kamda fotoğrafçılarla karşılaşınca tabii tedirgin oldular. Bu bir emrivaki idî. Tertipçiler, sanki gazetecilere haber veren kendileri değilmiş gibi:

"— Arkadaşlar çok sinirli, resim çekmeseniz iyi olur" diyorlardı.

Feyzioğlu, yanında Arif Ertunga

Münasebetsiz Mehmet Efendiler!

Hasan Kangal

Türkiye için büyük turistik önemi olan bir gezi tertiplenmişti. Meşhur Orlent Express'in bir seferi, eski günleri hatırlatan bir şekilde yapılacak, tren Patisten kalkacak, o devrin havası içinde İstanbula gelecek, misafirler burada ağırlanacak, Dolmabahçe sarayında balo verilecek, Mehter takımı karşı çıkarılacak, dünyanın meşhur ve zengin şahsiyetlerinin bir 1001 gece yaşamaları sağlanacaktı. Yolcuların arasında Brigitte Bardot'ya kadar yüzlerce "turizm âleminin yağlı tavuğu" bulunacaktı. Tabii, böyle gezilerde daima olduğu gibi büyük Avrupa dergileri "İstanbul Seyahati"nin hikayeleriyle çalkalanacak, İstanbul tanıtılacak, cazip ve renkli fotoğraflar yayınlanacaktı.

Bedava tarafından bir nefis propaganda. Milyonlara yaptırılamayacak bir propaganda...

Türkiyede Cumhurbaşkanlarının Senatoda bir kontenjanları vardır ya.. Bir Cumhurbaşkanı da bu kontenjanından Senatoya Hasan Kangal diye birini sokmuştur. Neden? Niçin? Nedir bu Kangal Hasanın meziyeti?

Meçhul!

Bu Kangal Hasan gezi haberlerinin basında yayınlanması üzerine Senatoda kalkmış ve bir hamasî nutuk geçmiştir. Efendim, mübarek Mehter takımımız bu gâvurları nasıl karşılarmış? Bunlara Dolmabahçe gibi bir sarayımız nasıl verilirmiş? Bunlar "alkolden terlemiş vücutlarıyla balo sabahı Piyer Loti kahvesinden ezan dinleyeceklermiş". Bu olur muymuş? Neymiş bu rezalet? Dünyada kim böyle şey yaparmış?.

Kangal Hasanın çıkışından sonra bizim ilgililer de "Yahu, Dolmabahçe yerine Beylerbeyi olmaz mı?" diye mırın kırın edince gezinin tertipcileri "Eee, vazgeçtik bu işten" demişler.

Yunanistana giderlerse hiç kimse şaşmasın.

Bırakınız Yunanistanı, turistten geçilmeyen Fransa böyle gösterilere nereyi açmaktadır, bilir misiniz?

Versailles'ı!

Ama Fransanın talihi orada Kangalların olmaması, olsa da bunların, hem de Cumhurbaşkanlarının kontenjanlarından Senatoya girmemeleridir.

Acaba bu, Cumhurbaşkanlarına, kontenjanlarım kullanırken biraz dikkatli ve titiz olmaları lüzumunu hatırlatabilir mi?

Bir Anatomi

"Ezici Çoğunluk"

Dönüşün başlangıcı

Türkiyenin ekonomik ve sosyal yapısı sayesinde Parlâmentodaki çoğunluğu ele geçirenlerin 1961 Anayasasından pek memnun olmadıkları gün gibi aşikâr. 27 Mayısın yarattığı Anayasa, daha önceki sistemden farklı olarak, yoğunlukların her istediklerini yapmalarına imkân vermiyor. "Hilâfeti bile geri getirebilecek kadar güçlü" çoğunluk günlerini hatırlayanlar, kadrolarındakl insanlara "tam iktidar" veren bir anayasa düzeninin özlemi içindedirler. Parlâmentonun her iki Meclisinde de sayı üstünlüğünü ellerinde bulundurmak, dolayısiyle normal devlet görevlerinin gerektirdiği bütün kanunları çıkarabilecek durumda olmak onlarca yeterli sayılmıyor. İlle de temel haklara, özgürlüklere dokunur birşeyler yapmak, bazı kuyruk acılarını çıkarmak, "çoğunluk egemenliği"nin "zarafetl"ni bozan takıntıları ortadan kaldırmak isteği var içlerinde. Bu da ancak "anayasa değişikliği" ile yapılabilecek bir şey. Oraya varmak için de Meclislerdeki çoğunluklan üçte ikiye çıkartacak "ideal" bir seçim sistemine doğru "temkinli" adımlarla ilerlemek gerekiyor.

Çok feci bir şekilde yüze göze bulaştırılan "Temel Hakları ve Özgürlükleri Koruma" hikâyesinden sonra, dönüp dolaşıp tekrar "millî bakiyeyi kaldırma" havasına gelinmesinin gerisinde yatan temel özlem budur. Türkiyenin bugünkü koşulları içinde uzun listeli, büyük bölgeli "çoğunluk sistemi'ne dönüşün şimdilik pek göze batacağını bilenler, önce çoğunluğa prim veren D'Hondt usûlüne geçmeyi, ondan sonrasını da, çoğalan sayılar sayesinde, ikinci taksitte halletmeyi düşünüyorlar.

Hınk deyiciler

Aslında böylesine sinsi bir hesaba dayanan dönüşün, Temel Haklar ve Özgürlükler" konusunda olduğu kadar şiddetli bir tepki yaratmaması, hattâ o konuda hassaslık göstermiş bazı çevreler tarafından bu defa "safca" desteklenmesi pek muhtemel. Onun içindir ki, bazı noktaların iyice belirtilmesi, ilk bakışta haklı gibi gözüken nedenlerin açıkça çürütülmesi gerekiyor.

Seçim sistemindeki değişikliğin "bilimsel" gerekçelerini yazanlar, herhalde, Türkiye gibi "az gelişmiş" bir ülkede yasama işlerini çabuklaştırmanın ve temel tercihlere uygun olarak seçilmiş bir çoğunluğa rahatça çalışma imkânı vermenin zorunluluğundan bahsedeceklerdir. "Ekonomik ve sosyal gelişme, günümüzün devletine muazzam görevler yüklemektedir; bunları gerçekleştirebilmek için yüzlerce, binlerce kanun yapmak, yürütme organını zamanında çıkarılabilen birtakım kanunî yetkilerle desteklemek gerekmektedir" gibi sözler duyulacaktır. Önce, hızlı kalkınma ile "kuvvetli iktidar" arasındaki kavram bağlılığından hareket edilecek, ondan sonra da "kuvvetli iktidar"ın parlâmentoda "kuvvetli çoğunluk" demek olduğuna gelinecektir. Öte yandan, "milli bakiye" gibi bir sistemin siyaset sahnesinde ve siyasî düşüncede aşırı bölünmelere yolaçtığı, demokratik ortamda rekabet eden güçlerin ufalanmasına sebep olduğu, halkın zihnini karıştırıp temel tercihlerin ortaya çıkmasını güçleştirdiği ve nihayet istikrarsız hükümetlerin kurulması dolayısiyle rejimi bile tehlikeye düşürdüğü ileri sürülecektir.

İşte asıl tehlike, bu pek "harcıâlem" gerekçelerin, başta bilim çevreleri olmak üzere, iyiniyetli pek çok kişiyi de peşinden sürükleyebilmesi veya, en azından, susmaya sevketmesidir. İtiraf etmek gerekir ki, böylesine görüşlerin benimsenmesi için düşünce zemini de pek elverişlidir. Başta ingiliz ve amerikan kitapları olmak üzere, bizim çevrelerimizde pek itibarlı sayılan kaynakların çoğu, tam bir nisbi temsilin, adaletli görünüşüne rağmen, siyasî hayata ne gibi sakıncalar getireceğini uzun uzadıya anlatan sayfalarla doludur. Hele Atlantikötesindeki dostlar, fikrî gelişmelere imkân veren sistemlerden hiç hoşlanmazlar. Kendilerine sâdık ve sağlam bir iktidar bulup, karşıdaki muhalefetin başına da onlara pek kafa tutmayacak birini geçirebildiler mi, keyiflerine pâyan olmaz. Siyasî hayat, artık, ekonomik ve sosyal yapı meselelerinin, dış sömürme konularının geriye itildiği bir "sen git, ben geleyim" hikâyesi oluverir.

Kapatılan kapılar

Kalkınma dâvamızı olduğu gibi siyasî gelişmemizi de kendi gözlüklerimizle görmek, kendi formüllerimize bağlamak zorundayız. Bazı yerlerde pek revaçta olan, hattâ evrenselmiş gibi gözüken reçetelerin bizim bakımımızdan geçerli olmaması pekâlâ mümkündür.

Türkiyenin son yirmi yıllık siyasî gelişmesindeki başlıca mesele nedir? Kuvvetli iktidarların kurulamaması mıdır? Tek oyun ziyan olmasına imkân vermeyen tam bir nisbî temsil sistemi bile Parlâmentoca mutlak bir çoğunluk yaratmamış mıdır? 1965 se-

---

ve Emin Paksütle, saat 20.05'te geldi. Gelenleri kapıda Ferit Melen karşılıyor, bu arada espriler yapıyor, toplantının sebebini soranlara, suratında yaygın bir tebessümle,

"— İnönünün sıhhatinden başka kutlanacak neyimiz var?." diyordu.

Etrafındaki arkadaştan makaraları koyverdiler. Bu öyle bir toplantıydı ki. Genel Başkanın sıhhati rahatça espri ve alay konusu yapılıyordu. Halbuki İnönü hiç de, aralarında maalesef Ferit Melen gibi biri de bulunan bu Çerkez Ethemleri ölümüyle sevindirmek niyetinde değildi.

Tertipçilerin, adını "tesanüt kokteyli" koydukları toplantı az sonra başladı. Fakat bu öyle bir kokteyldi ki, kapıda iki tane güçlü kuvvetli muhafız, İhsan Kabadayı ile Necip

Rüyası

Doç. Dr. Mümtaz SOYSAL

çimleri nisbi temsille siyasi istikrarsızlık arasında değişmez bir bağlantı kuran bütün formülleri iflâs ettirici bir olay oldu. Açıkça görüldü ki ekonomik ve sosyal bünye, hukukî ibrelerin en hassaslaştığı bir düzende bile, bu bünyeden en iyi faydalanma fırsatını kaçırmayanların parlâmentoya hâkim olabilmelerine imkân vermektedir.

Siyasi gelişme bakımından, Türkiyenin yakın tarihteki büyük derdi parlâmento istikrarsızlığı değildir. Ülkenin siyasî hayatında istikrarsızlıklar olmuşsa, bunların da nedenini parlâmentolardaki sayılarda değil, çok daha derinlerdeki köklü nedenlerde aramak gerekir.

İşte, 27 Mayısta nisbî temsilin siyasi hayata getirdiği canlılık, köklü nedenlerin tartışılmasını su yüzüne çıkarmış olmasından dolayı önemlidir. Türkiyedeki siyasî rekabet, artık yavaş yavaş, sen-ben çekişmelerinin ötesine, ekonomik ve sosyal konulardaki formüllerin karşılaştırılmasına doğru kaymaktadır. Son yirmi yıllık siyasî gelişmenin en büyük eksikliği böylece giderilme yoluna giriyor, iktidar mücadelesi bir ideoloji ve düşünce muhtevasına kavuşuyor. Ekonomik gelişmelerinin en kritik dönemlerini çoktan atlatmış, az-çok kendi kendilerinden memnun duruma erişmiş olan toplumlar, böylesine bir "formül tartışması"nı lüzumlu görmiyebilirler ve bunun "istikrarsızlık"a götüreceğini ileri sürebilirler. Ama, Türkiye gibi bir ülkede, bu tartışma, yüzeydeki kargaşalığın asıl ekonomik ve sosyal nedenlerine yöneldiği için, bir bakıma gerçek istikrarı sağlayıcı bir nitelik kazanmaktadır.

Millî bakiyeli mutlak bir nisbî temsilden çoğunluk sistemine doğru atılacak her adım şu bakımdan sakıncalıdır: belli formülleri savunanlar, bunları yayıp oy topladıkça parlâmentoda temsil imkânı bulacaklarına inanabilmelidirler. Yoksa, ancak açık arttırman bir tâviz ve demagoji piyasasındaki başarılara prim veren bir sistem, ciddî formülleri olanları, Türkiye gibi bir ülkede, ister istemez ihtilâlciliğe iter.

Hukukçuların görevi

Herşeyden önce, kalkınma zorunluluklarından doğan "kuvvetli yürütme organı" formülünün parlâmentodaki sağlam çoğunlukla mutlaka ilişkili olduğu düşüncesini yıkmak gerekir. Bu bakımdan, Anayasa Mahkemesinden üniversite kürsülerine kadar bütün hukukçulara önemli bir görev düşüyor.

Türk anayasa sistemi, bugünkü haliyle bile, bütün "yürütme görevleri"ni "yasama yetkisi"ne tâbi tutmak yönünde ağır basıyor. Bunda Millî Mücadeleden sonra da uzun zaman süren bir hukukî geleneğin, "meclis üstünlüğü" ilkesinin önemli payı var. Her konuyu inceden inceye kanunlarla düzenlemek, en hurda yetkileri bile ayrıntılarıyla kanunlarda göstermek Türkiyede gelenek hâline gelmiş. Oysa, özellikle hızlı kalkınma zorunluğunda olan ülkelerde, hattâ bugünün dünyasındaki bütün toplumlarda, doğrudan doğruya hükümetlerce düzenlenmesi gereken ekonomik konular, hemen alınması gereken teknik kararlar var. Vatandaşların temel haklarına ve özgürlüklerine dokunmadıkça, anayasaların ve temel nitelikteki bazı kanunların kurduğu düzeni yıkmadıkça, bu düzenleme ve karar yetkilerini parlâmentolardan hükümetlere devretmek bakımından fazla kıskanç davranmamak gerekiyor. Aksi takdirde, parlâmentolardaki oy dalgalanmalarının ve istikrarsızlıkların yürütme işlerini aksattığını, kalkınmayı geciktirdiğini söyleyenler haklı duruma geçiyorlar.

Oysa Türkiyede, ileri gelen hukukçuların büyük çoğunluğu, bütün yetkileri parlâmentoda tutmak eğilimindedir. Anayasa Mahkemesinin bu konudaki içtihatları da pek tutarlı değildir. Gerçi "Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu" dolayısiyle hükümete devredilen yetkiler Anayasaya aykırı bulunmamıştır ama, öte yandan "Devlet Memurları Kanunu" gibi bazı kanunlar dolayısiyle, tanınan düzenleme imkânının pek dar tutulması gerektiği belli edilmiştir. Yetki devri konusundaki bu kıskançlığı gidermek için, bütün hukukçular modern devletin işleyiş güçlüklerine daha fazla eğilmek zorundadırlar.

Parlâmento çalışmalarındaki yavaşlığı bahane edip önce "daha sağlam" çoğunluk, arkasından da anayasa değişikliği isteyecek olanların ellerindeki kozu almak ve onlara şunu demek gerekiyor: "Anayasayı ve temel hakları çiğnememek şartiyle istediğiniz kanunları çıkarabilecek çoğunluğunuz var. Bu durumda bile bir yavaşlık buluyorsanız, yine temel haklara ve özgürlüklere dokunmamak şartiyle, istediğiniz düzenleme yetkilerini hükümete devredebilirsiniz. Ama bütün bunlara rağmen hâlâ ezici çoğunluk rüyası görüyorsanız, niyetiniz kötü demektir: ya Türkiyenin siyasî düşünce hayatını tekrar kısırlaştırmak istiyorsunuz, ya da 1960 öncesindeki rahatlığa dönüşün hesabını yapıyorsunuz!"

Seyhan, nöbet tutuyorlardı. Şu da bir gerçek ki, bu iki zat, o anda kabiliyetlerine en uygun görevi yapmaktaydılar.

Toplantı başladığında Feyzioğlu idareyi hemen ele aldı. Daha önce Emin Paksüt bir açış konuşması yapmış, yaklaşan Olağanüstü Kurultaydan, fikir ve kader birliğinden söz etmişti. Feyzioğlu ise,

"— Kurultayda Merkez, Yönetim Kurulunun başvuracağı taktiklere kurban gitmiyeceğiz. İnönünün yapacağı konuşmada, şahıslarımıza yapacağı hücumlara karşı kendimizi yuhalattırmıyacağız, tedbirlerimizi ona göre alacağız" dedi.

Sonra, Feyzioğlunun, alınacağından bahsettiği "tedbirler" görüşülmeğe başlandı. Yirmiye yakın konuşma yapıldı. Tertipçiler ,toplan-

tıya katılanları bir tepki bildirisine ikna etmeye çalışıyorlardı. Bunun için "horoz - tavuk" hikâyeleri, "İnönüyü endişeye düşürme" taktikleri bol bol tekrarlandı. Neticede, bir bildiri yayınlanması karara bağlandı. "Tavuk olmayanlar" bildiriye "Evet" demekle birlikte, ileri sürülecek ithamların ve kullanılacak ifadenin, 8'lerin daha önceki bildirilerine göre daha "hafif olmasını istiyorlardı. Onlara bu konuda alelusul bir teminat verildi.

Toplantıda konuşanlar, durum muhakemesi yapanlar ve taktik teklifleri ileri sürenler belli bazı noktalarda birleşiyorlardı.

Tüzük değişikliğinden korku

Genel Başkanın Kurultaya teklif edeceği tüzük değişikliğinin mahiyetini ve bununla güdülen amacı Genel Merkezin bildiğini ve buna göre hazırlık yaptığını, halbuki kendilerinin bilmediğini söylüyorlar, mutlaka bunu öğrenmek gereği üzerinde duruyorlardı. "Bunu bilmeden tesbit edilecek kurultay taktiği fazla sıhhatli olamaz"dı. Bu gerekçe ile, İnönüyü tüzük değişikliği teklifini açıklamaya zorlamak için bir kampanya açılmasına karar verildi. Toplantının ertesi gününden itibaren de Kurultayın meşruiyetini şüpheye düşürmek amacına matuf demeç, makale ve haberler birbirini izledi. Cuma sabahı Hürriyetçilerin Yeni Gazetesinde yayınlanan başmakalenin ismi "Kapalı Gündem"di ve şöyle deniliyordu:

"Tüzük ve kanun hükümlerinin ruhuna uygun şekilde açık bir düden düzenlenmemiş olmasının vebali Genel Başkana ait olacaktır. Taa ki, İnönü, Kurultaya getireceği teklifleri erkenden açıklasın ve gerek hasımlarının, gerekse delegelerinin hazırlanmasına imkân versin.."

Son Havadiste Mümtaz Faik Fenik, aynı konuya üstüste iki gün başmakale sütununu ayırıyor, tüzük değişikliği teklifinin açıklanmasını şiddetle istiyordu. Dünyalıkçı gazetede ise "delege oyunlarının başladığı" iddia ediliyor, Genel Merkez, Kurultay için gayrimeşru tertiplere girmekle suçlanıyordu. Kurultay öncesinde ÇEP'çileri canla başla destekleyen gazeteler ve çevreler, bir başka büyük kongreyi hatıra getiriyorlardı. Demirelin Genel Başkan olduğu AP Büyük Kongresi öncesinde de -ne tesadüftür ki- aynı gazeteler ve aynı çevreler, aynı şekilde, Demireli desteklemişlerdi. Hürriyetler, Yeni Gazeteler, Havadisler, Son Baskılar, Son Havadisler ve Dünyalar...

Bulvar Palastaki "tesanüt kokteyli"nde Kurultay öncesinde gezilere devam edilmesi de karara bağlandı. Hangi ile gidilebileceği düşünüldü ve 67 il içinde dönülüp dolaşıldı, yine Kayseride karar kılındı: gövde gösterisi Kayseride tertiplenecekti.

Bu, ilgi çekici bir noktadır. İzmir fiyaskosundan sonra ÇEP'çiler, gövde gösterisi yapabilecekleri başka bir il kalmadığını görmüşlerdir ve "benim oğlum bina okur.." darbımeselini akla getirecek şekilde, Kayseri' üzerinde karar kılmışlardır. Bu kaçıncı Kayseri seyahatidir?

Şaşkınlık alâmetleri

Bulvar Palastaki toplantı, geceyarısından sonra saat 01.30'da sona erdi. Havyarlar, viskiler, limonlu votkalar ve patlıcan turşuları gövdeye indirilmiş, bol miktarda moral takviye edici nutuk atılmıştı. Bu toplantıda ikili oynıyanlann da bulunduğunu bilen tertipçiler, Kurultay ve taktiğinin daha mahrem ve ince noktalarım "aralarında konuşmak" ihtiyacında idiler. Geniş kadrolu toplantıdan ayrıldıktan sonra, başka bir otelde "dar kadro" ile yine toplandılar ve daha mahrem görüşmeler yaptılar.

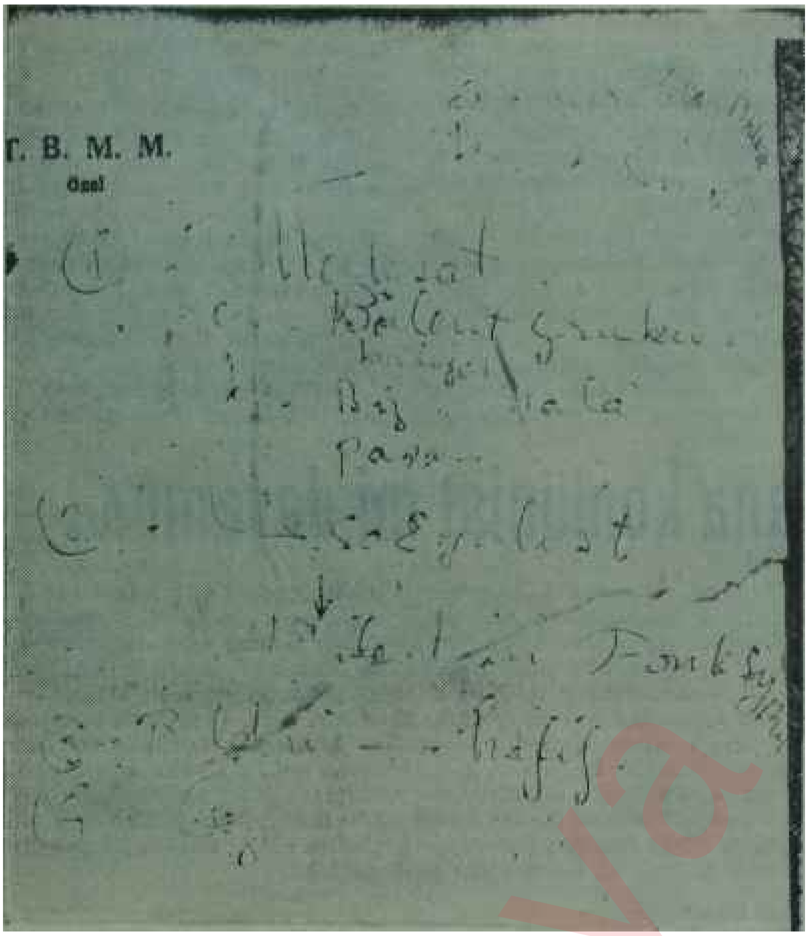
Esas eğlence, politikacılar gittikten sonra toplantı salonunda başladı: gazeteciler, masaların altında unutulmuş kâğıt parçaları bulmuşlardı. Bu parçalan birleştirdiklerinde, ilgi çekici satırlarla karşılaştılar. T.B.M.M. antetli bir kâğıda. Feyzioğlununkine benziyen bir yazı ile bazı maddeler karalanmıştı. İlk. bakışta bir bilmeceyi andıran kâğıdın anlamı kısa zamanda ortaya çıktı. Dördüncü madde olarak "hafif" bir "bildiri"den, beşinci madde olarak da "gezi"den bahsediliyordu. Nitekim bunlar sıra ile gerçekleşti.; Celâl Kargılıya imzalatılmak istenilen broşürden sonra bu, ikinci büyük gaf ve şaşkınlıktı. Ama şaşkınlıklar sonra da devam etti ve Feyzioğlu Kayseriye indiğinde, içinde pijaması, traş takımı ve "bazı evrak"ının bulunduğu çok kıymetli çantasını trende unuttu! Kaybolan çanta hâlâ aranmaktadır. Adana İstasyon Şefliğine telgraf çekilmiş ve kıymetli çantanın izine rastlanıp rastlanmadığı sorulmuştur.

Paralel, paralel, paralelli!

Bulvar Palastaki toplantının -ertesi günü -daha doğrusu, sabahı- bildiri tamamlandı ve imza için dolaştırılmaya başlandı. İmza toplanırken sayıya -Grupa verilen Ulus önergesinde olduğu gibi- çok önem veriliyordu. Bazılarının imzası ko-

8'lerin elebaşıları Kayseri yolunda
Şen gittiler, yaslı döndüler

Çöp kutusundan çıkan notun fotokopisi
Allah insanı şaşırtmayagörsün..

laylıkla alındı. Bazılarına ise yalvarmak, merhamet ve vefakârlık hislerine hitabetmek gerekti. Nitekim, bildiriyi imzalayanlardan Mazhar Basa, haftanın başında, Karadenizli bir milletvekiline,

" —Ben bunlar kurtulsun diye, çok sahipsiz kalmasınlar diye imza verdim" dedi. .

"— Bir başka parti kurulursa gider misin?" sorusuna da,

"— Yok efendim, ben CHP'liyim. Hem İnönü varken, öyle yeni parti falan kurulmaz" dedi.

Perşembe akşamı Kemali Bayazıtın evinde "dar kadro"lu yeni bir toplantı yapıldı ye Cuma sabahı iki sayfa tutan 58 imzalı bildiri teksir edilerek dağıtıldı. Bununla, da yerinilmedi, birer nüsha da gazete bürolarına gönderildi. Bildiri, imzalamayı kabullenenlerin ilk anda sandıklan gibi pek hafif olmamıştı. Sosyalizm ve marksizm ithamları sereserpe boy göstermiş, bildiriyi imzalayanların 8'lerle paralel olduktan, onları yalnız bırakmıyacakları belirtilmişti. Bildiride, bilhassa dikkat edilen husus, "8'ler diye gösterilen hareketin aslında 76'lar hareketi olduğu" izleniminin yaratılması idi. Buna, bir zamanlar 76'lar hareketini organize eden, fakat şimdi Ortanın Solunu destekleyenler tepki gösterdiler; 76'larla 8'ler arasında ilişki kurmanın yanlış olduğunu, 76'ların amacının XVIII. Kurultayda gerçekleştiğini söylediler.

Bildirideki imzalar, Grupta güven oyu teşebbüsünde Feyzioğlunu 86 oyla destekliyenlerdi. Ama epey fire vermişlerdi. Reşit Ülker, Ekrem Özden, Cemal Yıldırım, Dursun Akçaoğlu, Mustafa Kemal Çilesiz ve daha 20 kadar milletvekili ve se

Mahkeme eliyle aldığımız tekzib

AKİS

Dergisi

Yazı İşleri Müdürlüğüne Ankara 7 Parti meclisi üyesi arkadaşımızın İzmiri ziyaretinden 15 gün önceden itibaren herhangi bir hazırlığa girişmiş ve Dündar Soyer ve İzmir M. Vekili arkadaşım sayın Arif Ertunga ile bütün ilçeleri doşalmış değiliz. Bu, tamamen yalan, bir iftiradır.

Ancak, Ertunga arkadaşımla, ziyaretten evvelki gezi programımız gereğince 27 Mart P. ertesi günü saat 20 de Torbalı ilçesine giderek, ilçe merkezinde partililerle (sorunsöyleyelim) şeklinde sohbet toplantısı yaptık. Sordular söyledik, karşılıklı fikir teatisinde bulunduk.

Hiçbir zaman, hiçbir yerde ve hiçbir kimseye (kaç, otobüs tutarsanız tutun, parası baden, o tarafını merak etmeyin) demedik, demedim.

Mali takatımda herhangi bir artış yoktur. Yoktur, çünkü: ben (Lokomotif ilânı) almadım. Benim bilmediğim bir değirmen suyu varsa, hepsi bu tertipleri yapan müfterilerin olsun.

Ertunga ile başka ilçelere gitmedik. Hele Karaburun'a hiç uğramadık. Yalnız ben Karaburun ilçe başkam ile telefonla görüştüm. Tire, Bayındır, Ödemiş ve Kiraz ilçelerini ve Ödemişin Beydağ Bucağı ile Kaymakçı Bucağını ve bu bucağın Kurucaova köyünü ve Ödemişin Zeytinlik köylerile İlkkurşun ve Kayaköy'ünü mutad ziyaretlerde bulundum. Vatandaşlar ve arkadaşlarla açık hasbihallerde bulunduk. Bu arada Tire ve Kiraz ilçe başkanları ile görüştüm. Her görüşmemde "8 lerin İzmir ziyareti açılınca" İki tarafı da dinlemenizde fayda vardır, arzu ederseniz gelip dinleyebilirsiniz, demekle yetintim. İki ilçe başkanından başka ilçe başkanı ile telefon konuşması yapmadığım gibi, hiçbir ilçe başkam arkadaşım veya herhangi bir partili arkadaştan (resmi organların tertiplemediği karşılamaya katılmayız) cevabını almadım.

Her ne kadar, benim kendi ziyaret programım gereğince ben İzmirde bir hafta kalmış isem de, Ertunga arkadaşım 3 günden fazla kalmayıp, Ankaraya dönmüş oldu-

ğundan (Şu anda Uyar ile Ertunga faaliyetlerine devam etmektedirler haberi de tamamen hayali bir uydurmadır.

CHP. İzmir M. Vekili
Mustafa Uyar

natör, bu defa ÇEP liderine bono vermemişlerdi. Feyzioğlunun Ortak Gruptaki desteği 86'dan 58'e inmişti. Yine de bunu, AP taraftarı gazeteler büyük başarı diye ilân ettiler.

"Gövde"ler Kayseride

Cumartesi sabahı Feyzioğlu ve 8 destekçisi -Kırca bu geziye de katılmadı-, gövdelerini göstermek -bir de fikirlerini gösterseler..- üzere Kayseriye gittiler. Kayserideki gövde gösterisini daha önceden bazı zenginler organize etmişlerdi Hat' tâ bunun için Kayseri eşrafından Arif Molu bir de Ankara seyahati yapmış, Feyzioğlu ile "çeşitli konular' da görüşmüştü. Bu konular arasında, "bir parti kurulursa, Kayseri eşrafının yapacağı yardım miktarı" da vardı. Büyük toprak sahibi Adem Çilsal, hah tüccarı Haceli Çayırağası, zengin nakliyeci Bekir Köse, Kayseride isyan hareketini "her bakımdan" destekliyenler arasındaydılar. Bunlar, başta Arif Molu, gövde gösterisinin tertibi için de canla başla uğraştılar.

Feyzioğlu Kayseriye indiğinde, CHP il teşkilâtının ilgisizliği ile karşılaştı. İl teşkilâtı, 8'leri tasvip etmediğini daha önce açıklamıştı. İstasyonda ,gövde gösterisinin tertipçileri ve parası Kayseri eşrafı tarafından ödenerek getirilmiş 50'nin üzerinde otomobil vardı. Kayseri gezisi hiç de "zafer" mahiyetine büründürülemedi. Halbuki bunun İçin kimler seferber olmamıştı ki!.. AP' liler dahi destek olmuşlar, Belediye hoparlörlerinden, Feyzioğlunun ge-

—Yaşşa Aslan! Sana komünist mi dayanır?..

Türkiyede Ortanın Solu ile Ortanın Sağı arasındaki gerçek fark komünizmle mücadele edip edilmemesi değil, nasıl mücadele edilmesi gerektiği noktasındadır. Akit basında bulunan herkese artık anlatılabilinmiştir ki komünizmi cazip hale getiren, aksak bir düzen ve sevimsiz bir ortamdır. Ortanın Solu bu düzeni düzeltmek, sevimsiz ortamı ortadan kaldırmak için bir politika teklifidir. Ama, Ortanın Sağının da bir teklifi vardır. Bu teklif komünizmi kötülemek, komünistlere küfretmek, yasaklar koymaktır. Bunlar yapıldı mı, Türkiyenin kapılan komünizme kapanmış olacaktır! Bu teklifin'mümtaz sahiplerinden Kadırcan Kaflının sunduğu bir örneği -adam bunları ciddi ciddi yazmıştır- aşağıya aynen alıyoruz, Eee, bunu okuduktan sonra, bırakınız komünist olmayı, gülmekten insanda can mı kalır ki?

Svetlana'nın anlattığına göre annesini Stalin öldürmüştür, çünkü kadıncağız zulümlere karşı çıkmıştır.

Herif kafayı çeker, saraya gelirmiş, kapı hemen açılmazsa tabancasını çeker, iki taraftaki iki nöbetçi askeri öldürür ve içeri girermiş!..

Kapıyı açık bulunca ise havaya ateş edermiş!

Çünkü herifte mutlaka ve sık sık tabanca patlatmak ve insan öldürmek hırsı vardı.

Sarayda vazifeli kız ve kadınlar arasında onun tecavüzüne uğramayan kalmamış. Birgün başlıca arkadaşlarını ve memur Tuzları toplayıp gece geç vakte kadar kafayı tütsülemiş, kızlardan birini karısının yatağına atmış ve yüksek sesle:

— Şimdi ikinizin arasında yatacağım, sevişmekte hanginiz ustasınız, göreyim!

Demiş. Birgün otomobille giderken bir dönemeçte başka bir otomobille karşılaşmış, kendi arabası biraz çizilmiş, Stalin hemen arabadan atlamış, o otomobilin şoförünü bir kurşunla yere sermiş!

Svetlana evlenmiş, Stalin damadın gözlerini beğenmiyormuş, birgün onu Sibirya'ya sürdürmüş, bir daha haberi bile alınmamış! İkinci kocasının da âkibeti böyle olmuş.

Stalin ihtilâl arkadaşlarının pek çoğunu öldürtmüştür; onun devrinde Rusya'da elli milyon insan kurban edilmiştir. Bu sebeple bugün Rusya'da kadın nüfusu erkek nüfusundan 46 milyon fazladır!

Kadırcan Kaflı
"Dam üstünde Saksağan...

Ecevit, CHP'ye yeni katılanlara sesleniyor
"Ortanın Solu" kervanı yürüyor

leceğini durmadan ilân ettirmişler di. Feyzioğlu, ilçe başkanlarının imzaları ile, ilin tutumuna karşı bir bildiri yayınlatmaya teşebbüs etti. Fakat sonra, bu bildirideki imza sahiplerinden bazılarının Kayseride bulunmadıkları ortaya çıktı. ÇEP-çiler, yaptıkları konuşmalara, bozuk plâk misali, hep ayni nağmeleri ve ithamları tekrarladılar. Programda Kayserinin ilçeleri vardı. Bundan vazgeçtiler ve sadece Yeşilhisara uğradıktan sonra, Pazartesi günü Niğdeye geçtiler. Belediye hoparlörleri, elma tüccarları ve Ruhi Soyer orada da seferber oldukları halde, Feyzioğlu ancak mahdut sayıda insana hitap etmek zorunda kaldı. Bir Niğdeli yine de, Feyzioğlunu gidip dinleyenlere kızmıştı, söylenip duruyordu. Arkadaşı,

"— Ne kızıyorsun yahu? Anadolu bu! Eğlencesi yok ki... Ayı oynatsan, etrafına toplanır. N'aapsın .fakir?." dedi .

Barış meleklerindeki milyonlar

Niğde gezisi bir özellik arzeti'. Burada konuşan Feyzioğlu ve 'arkadaşları, İnönünün gücünden dem vurdular ve "Genel Başkan dur derse, meselenin halledilivereceğini" söylediler. Bu, kurultay taktiklerinin yeni bir safhası idi: Kendileri, -akıllarınca-, 58 imzalı bildiriden sonra çok kuvvetlenmişlerdi. Paşa da mutlaka endişelenmiş, Feyzioğlunun isyanına göz yummak için fırsat aramaya başlamış olmalıydı. İşte onlar. Genel Başkana bu fırsatı veriyorlardı. Bu ne lütuftu!..

Ama onlar Niğdede barış meleği rolü oynarlarken, Ankarada MP Genel Başkanlığı tarafından açıklanan bir mektup ve İzmir teşkilâtı tarafından ihraç edilen Dündar Soyerin "Cumhuriyetçi" veya "Kemalist" adını taşıyacak yeni bir parti kurma hazırlığını tezelden açıklayıver mesi, niyetleri ortaya çıkardı.

MP'den istifa eden yeni model "8'ler"in, Birlik Partisinden istifa ettiği sırada Kâzım Ulusoya Memduh Erdemir kanalı ile yaptıkları teklifi açıklayan mektup çok ilginçti. Ulusoyun Faruk Öndere yazdığı mektuba göre Erdemir şöyle demiş ti:

"Sen bu partiye -MP'ye- dönme, bir süre intizar et. Feyzioğlu, ağzı lâf yapan bir profesördür. 20 milyon lira da paralan varmış. Biz bu partiden istifa ediyoruz. Kurucu olarak o partide yer alır, seni de genel sekreter yardımcısı yaptırırız. Böylelikle iyi bir görevin olur. Gazetelerde de her zaman senden bahsedilir.."

Özellikle İstanbul, İzmir ve Kayseride eşraf takımının faaliyetlerini, otellerde yaptıkları toplantıları, para toplama çabalarım bilenler, "20 milyon lira" sözü ortaya çıkınca belki rakamı biraz mübalâğalı bulmuşlar, fakat hayret etmemişlerdir. Diğer illerde de aynı çeşit faaliyetler vardır. Meselâ Giresun eşrafı, geçenlerde, İstanbulda bir otelde toplanmışlar, eskiden il başkanlığı yapmış bir milyoner, bu toplantıda, yeni partiye tek başına 300 bin lira yardım yapacağını söylemiştir. Demireli iktidara getiren çevreler ve kuvvetler, Feyzioğlunu da ana. muhalefet partisinin iktidarına getirmeğe çabalamaktadırlar. Niyetleri açıktır: Türk demokrasisini, her ikisi de aynı tip iki partinin, iktidara tahterevalli misali inip çıktıkları bir demokrasi yapmak...

Ama bu, pek kolay değildir. Belbağladıkları Feyzioğlu, değil parti içinde iktidara gelmek, kendini dahi kurtaramıyacak duruma düşmüştür. Hattâ 58'lik bildiriye imza koyanlardan bazıları şu anda 8leri "Aman, Kurultaydan önce Partiden istifa edin, tüzük değişikliiğne lüzum kalmasın. Yoksa İnönüden sonrası için de şansımız kalmaz" alternatifine iknaa çalışmaktadırlar.

Kulağa Küpe...

Biz de "adamda iş yok" sanıyorduk!

Başbakan Süleyman Demirelin Özel Kalem Müdürünün Tercümana yaptığı açıklamayı gördünüz mü? Demirele her ay 4 bin "vatandaş mektubu" geliyormuş, Demirel bu mektupları tek tek okuyormuş. Bu kadarla da yetinmiyormuş, gazetelerin "dert" sütunlarını "satır satır" gözden geçiriyormuş. Kabul ettiği sayısız "dertli vatandaşlar" da bunun cabasıymış.

Eee canım, insan artık yapacak başka bir işe hiç vakit bulabilir mi? Üstadı, arada saçsız başını kaşıyabildiği için tebrik etmeli..

Mahkeme eliyle aldığımız tekziptir

Kemsöz sahibinindir

Şinasi Osma

İzmir Milletvekili

1 — 27 Mayıs'ta, ve onu takip eden günlerde Malatya'da idim. Fakat Belediye reisliği yapmadım.

Her zaman maiyetinde bulunmakla iftihar ettiğim o zamanki Kolordu Kumandanı (bugünkü Kara Kuvvetleri Kumandanı) Sayın Orgeneral Refik Yılmaz'ın Kurmay başkam idim.

Gerek 27 Mayıs'ta ve gerekse onu takip eden günlerde yaptığım müsbet hizmetlerle daima iftihar ederim. Nitekim bu görevim sırasında kimsenin burnunun kanamasına imkân vermemiş olmam, hiçbir zümrenin diğerine tahakkümüne müsaade etmemiş bulunmamla övünürüm. Bilhassa Demokrat Partiye gönül ve rey vermekten başka bir günahı olmayan büyük bir vatandaş kitlesinin mağdur edilmesine, kötü muamelelere maruz kalmalarına fırsat vermediğim herkezin malûmudur. Bu sözlerimin doğruluğunu teyit edecek bugün Malatya'da bir çok canlı şahitlerim bulunmaktadır. Bu meyanda:

a) Vali, Emniyet Müdürü ve Demokrat Parti ileri gelenleri dahil Malatya'dan kimsenin balmumcuya ve yassıadaya gönderilmemiş olması dikkate şayandır.

b) Malatya'da üç sene Demokrat Parti iktidarının Valiliğini yapmış ve 27 Mayıs'ta hiçbir kötü muameleye maruz kalmamış bilâkis hüsnümuamele görmüş olan Sayın Vali Nazım Arda, dürüst tutum ve davranışımın şahitidir.

c) Demokrat Parti İl İdare Kurulu Üyeleriyle ileri gelenlerinin her zaman olduğu gibi 27 Mayıs günü ve onu takip eden günlerde de, diğer sivil erkan gibi, Malatya Ordu evine rahatça gelmiş olmaları, bizimle oturup yemek yemiş bulunmaları üzerinde durulacak ehemmiyettedir.

2 — "Damda deli var" tâbiri ile bize çamur atmak isteyenlere cevabımız "Kem Söz Sahibinindir" demekten ibaret olacaktır.

3 — Referandum talebim, alay mevzuu değil bilâkis taktir mevzuu olmuştur. Bu maksatla aldığım telgraf ve mektuplar bunun delilidir. Çünkü umumî arzusu daimi senatörlük müessesesinin kaldırılması, milletin oyuyla seçilmeyen kimselerin büyük mecliste Milleti temsil etmemesi merkezindedir.

4 — Merhum ve Sayın Başvekil Adnan Menderes'in idam infazının durdurulmasını isteyenlerin ve bu yolda caba sarfedenlerin onun bayka türlü ifnasını talep etmesi, kıyma makinaları gibi akıllara durgunluk veren kuyruklu ve kasitli bir yalandır, şünceye sahip olmak dahi kanaatimizce bir alçaklık ifade lider.

5 — "Hey Allah'ım. Şu memleketin siyaseti kimlerin ellerinde,, şeklindeki düşünceye gelince "Sizin gibi yazarlara bizim gibi siyasîler çok bile" demekle iktifa edeceğiz.

İbretle okunmak üzere...

Şinasi Osma

Bundan yedi yıl kadar önce, henüz ortada ne Adalet Partisı, ne onun kurucuları, ne bugünkü hava, ne bugünün havacıları varken AKİS dergisi Başyazarı Metin Toker bir zümreden bir çok mektup alıyordu. AKİS o hafta İhtilâlin en civcivli bir devresinde- M.B.K. İdaresinin "Eminsu tasarruf u"nu şiddetle yeriyor ve emekliye ayrılan subaylara haksızlık yapıldığını belirtiyordu. -Bunu bir takım tatlısu kahramanı, çok sonradan emekli olma kurmay albaylar gazete sütunlarında, yatırım olsun diye şimdi, M.B.K. aleyhinde âdi bir kampanyayla birlikte 1967 yılının İlkbaharında yapmaktadırlar!-. Aşağıda, o tarihte gelen bu mektuplardan en ilgi çekici birini zevkle okuyacaksınız.

Ankara
4. Kas: 1960

Sayın Bay
Metin Toker

Bu haftaki Akis mecmuasında biz mağdur subaylar için yazdığına yazıyı, hep okuyarak memnun olduk. Bu güzel yazınızdan ötürü şahsen kalbi sevgi ve saygılarımı sunarım.

İnkilâba gönül vermiş, inkilâbı yalnız kalbi ile değil, Güney Doğu Anadoluda on vilâyeti kontrol altında bulunduran bir kolordunun başında o sabah saat 5,30 da yalnız kalmış ve kolordu ile on vilayeti İnkilâba yöneltmiş Malatya askeri vali ve Belediye Reisliği, Garnizon K. lığı yapmış, civar vilâyet ve kazaların, hatta nahiyelerin asker! vali, kaymakam ve nahiye Md. terini tayin ederek İnkilâp aleyhtarlarım tevkif ederek Harp Okuluna, Sivasa sevketmiş, tam onbeş gece evine bile gitmiyerek Karargâhta yatmış, uykusuz geceler geçirmiş bir iyi asker olarak pek tabii ki üzgünüm.

Orduda bir revizyon taraftan idim. Fakat ahbap işi bir tasfiye ve haksız muamele taraftan değildim.

Ne ise, haksızlığa karsı on sene yaptığı emsalsiz bir mücadele ile bize eşsiz bir örnek veren büyük asker İnönünün yaptığı gibi, biz de siyasi hayata atılarak memlekete hizmet ederiz.

Bu vesile ile tekrar teşekkür eder, sevgi ve saygılarımı sunarım.

ŞİNASİ OSMA
Emekli Kur. Alb.
Yenişehir Özen karşısı
Sigorta Ap. No: 20

Lâtin Amerika

Guevara'nın bahçesi

Büyük konferans salonunun kürsüsündeki adam, parmağını, karşısında oturan irikıyım politikacıya doğru sallayarak,

"— Vietnamda demokrasiyi korumak bahanesiyle milyarlarca dolar harcıyorsunuz. Fakat Lâtin Amerikada demokrasiyi korumak için hiçbir şey yapmıyorsunuz" diye bağırdığı zaman, ortalığı bir ölüm sessizliği kapladı.

Salonda bulunanların büyük bir kısmı, bu sözlere yürekten katılmakla beraber, bu kadar açıkça söylenmesini pek diplomatça bulmuyordu. Bir kısmı ise, varlıklarını irikıyım politikacıya borçlu olduklarım pek iyi bildikleri için, açık sözlü konuşmacının büyük biraderi kızdırıp sinirlendirmesinden çekiniyordu. Öyle ya, adam bu sözlere kızıp, Lâtin Amerikadan elini eteğini çekerse, durumları nice olurdu? Büyük biradere gelince, bu sözlerin irikıyım politikacıyı kızdırdığına hiç şüphe yoktu. Fakat elleriyle oynamaktan başka hiçbir sinir belirtisi göstermemeye özellikle dikkat ediyordu. Asıl tepkisini saklayamayan, büyük biraderin yanındaki bir gülünç adamdı. Domates gibi kızarmış suratındaki, saçsız başındaki terleri mendiliyle siliyor, sinyordu.

Yukarıda anlatılan olay, geçen hafta Punta-del-Este'de toplanan Lâtin Amerika devlet başkanları konferansında geçti. Kürsüdeki açık sözlü konuşmacı, Ekuvadorun genç başkanı Arosemena Gomezdi Tabiî, büyük biraderin teksaslı Başkan Johnson, yanındaki yamağın da Dean Rusk olduğunu söylemeğe lüzum bile yok!

Uzun bir süredir toplamak istediği bu konferansa giderken, Başkan Johnson'un sırtında önemli üç kambur vardı. Bunların birincisi, eski Başkan Kennedy tarafından büyük ümitlerle başlatılmış "İlerleme için Birlik" programının uğradığı başarısızlıktı. Programın başladığı günden buyana Lâtin Amerikada ne bir ilerleme görülmüş, ne de bir birlik havası estirilebilmişti. Birleşik Amerika, güneydeki komşularının sırtından yaptığı ticaretle hergün biraz daha zenginleşirken, komşular hergün biraz daha yerlerinde sayıyorlardı. İkinci kambur, Senatonun, Başkan Johnson'a Lâtin Amerikaya yapılacak yardım konusunda açık bono vermeyi reddetmesiydi. Başkan Johnson, fakir komşuların kendisinden daha çok yardım istediğini bilmiyor değildi. Fakat Senato bir yıldır Johnson'un bütün gayretlerini uyutuyordu. O nun içindir ki, Başkan Johnson Punta-del-Este konferansında lâtin komşularına ekonomik yardım konusunda kesin bir söz vermedi, Lâtin Amerikada bir ortak pazar kurulması gibi yuvarlak konuşmalarla ve Güney Amerika ekonomisinin bütünleştirilmesi için gerekli ilk yardımı koparmak için Kongrede elinden geleni yapacağını söylemekle yetinmek zorunda kaldı. Kendilerine yapılan amerikan yardımında elle tutulur bir artma koparamayan Lâtin Amerika ülkeleri de, buna karşılık, Başkan Johnson'un ortak bildiriye konulmasını istediği bazı konulara ellerini bile sürmediler .Örneğin. Başkanın ümitsiz bir destek peşinde koştuğu Vietnam konusunda kendilerini bağlamaktan dikkatle kaçındılar, hattâ Lâtin Amerikadaki komünist hareketleri bile takbih etmeden, yalnızca "demokratik kurumların kuvvetlendirilmesi" gibi temennilerde bulundular.

Lyndon Johnson
Başı dertte

Kambur kambur üstüne

Ancak, Başkan Johnson'un Punta-del-Este'ye giderken sırtındi taşıdığı kamburların en büyüğü, hiç şüphesiz, çeşitli Lâtin Amerika ülkesinde bir süredir görülen gerilla çatışmalarıydı.

Hızlı nüfus artışı, fakirlik ve işsizlik, yabancı sömürmesi, çoktan, Lâtin Amerika ülkelerinde de komünist partilerin kurulmasına yol açmıştı. Fakat Venezüela dışında, bu partilerin, kurulu düzene karşı çete harekâtına giriştikleri görülmemiştir. Hattâ Venezüela komünist partisi de son yıllarda çeteciliği durdurmuş, iktidara parlâmenter düzen çerçevesi içinde gelmek yolunu seçmiştir. Lâtin Amerika komünist partilerinin bu uysal tutumlarında Moskovanın Washington'la bu yüzden bir hır çıkarmaya niyetli olmamasının büyük payı vardır.

Bununla birlikte, Kübada Castro rejimi kurulduktan, özellikle Castro'nun sağ kolu Ernesto Che Guevara Havanadan kayıplara karıştıktan sonra, Lâtin Amerikada bir gerillâ harekâtıdır başlamıştır. Arjantinde doğduktan sonra Bolivya, Peru, Ekuvador, Panama ve Kostarikadaki yeraltı çalışmalarına katılan ve 1956 yılında Meksikada Castro biraderlerle birleşen gerillacıların şahı Che Guevara'nın ortadan kaybolması, şimdiye kadar çeşitli yorumlara yol açmış bulunmaktadır. Bilindiği gibi, Castro biraderlere katıldıktan sonra Guevara aynı yıl onlarla birlikte Kübaya

çıkmış ve 1959 yılında Batista yönetimini Kübadan kapı dışarı etmekte büyük bir rol oynamıştır. İktidarı ele geçirdikten sonra Castro, Guevara'yı önce tarım reformunun, sonra da Merkez Bankasının başına geçirmiş, nihayet Endüstri Bakanı yapmıştır. Fakat doğuştan çeteci yaratılmış olan Guevara, bu bakanlığı bir arapsaçına döndürmüş, bu arada Castro ile çeşitli ağız dalaşına girişmiştir. Bazılarına göre, Castro, bu dalaşmaların birinde Guevara'yı tabanca ile öldürmüştür. Fakat bazılarına göre de, masabaşı işlerini beceremiyeceğini anlayınca, Guevara 1965 Martında Castro'nun iznini alarak Kübadan ayrılmış vs Küba ihtilâlini başka Lâtin Amerika ülkelerine de yaymak üzere buralarda dolaşmaya başlamıştır.

Kazan kaynıyor

Bu sonuncu görüşe katılanların gerçeğe daha yakın oldukları anlaşılıyor. Nitekim, Che Guevara'nın ortadan kaybolmasından sonra birçok Lâtin Amerika ülkesinde gerilla savaşları başlamıştır. Venezüelada bir süredir kesilen çete faaliyeti son iki yılda birdenbire çoğalmıştır, Karakas hükümeti, bu faaliyette Küba parmağı olduğunu ileri sürmekte, buna karşılık Castro bu iddiayı devamlı olarak reddetmektedir. İşin dikkati çeken tarafı, Venezüela komünist partisinin de bu gerilla faaliyetine karşı durum alması ve Castro'yu şiddetle itham etmesidir.

Perudaki gerilla faaliyetini hükümet şimdiye kadar haydutluk diye nitelendirmekte ısrar etmiştir. Hükümetin bu iddiasına katılmak kolay değildir. Geçimlerini sağlamak için, banka soymak dahil, çeşitli kanun-dışı hareketlerde bulunmakla beraber, perulu gerillâcıların son üç yıldır büyük çaplı bir harekete hazırlandıkları anlaşılmaktadır. Guatamalada da durum bundan farklı değildir. Kolombiyada son onbeş yılda gerilla çatışmalarından 200 bin kişinin öldüğü söylenmektedir. Son iki yılda bu çatışmalar özellikle çoğalmıştır. Nihayet, son günlerde gerilla faaliyetinin yoğunlaştığı ülkelerin başında Bolivya gelmektedir. Amazon ırmağının kaynağındaki ormanların içinde sonradan Şili, Brezilya ve Arjantine de sızacak gerillâcılar yetiştirildiği söylenmekte ve bunu yapanın Che Guevara olduğu ileri sürülmektedir. Birleşik amerikan yöneticiler başlangıçta bu söylentileri kendilerinden askerî yardım sızdırılmak için çıkarılmış söylentiler olarak karşılamışlardır ama, gün geçtikçe onlar da işin ciddiyetini anlamaktadırlar.

Herkesin elindeki
Herkesin dilindeki

kitap

İSMET PAŞAYLA 10 YIL

Metin TOKER

3. cildi çıktı

1960 — 1961 YILLARI

Dördüncü baskısı yapılan 1. ve 2. ciltlerden mahdut miktarda mevcuttur.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Genel dağıtım : Hürriyet Dağıtım A. Ş
İstanbul dağıtım : Ünverdi Yayınevi

(AKİS: 147)

Tüli'den haberler

Eğlenceli bir defile

Faize ve Sevim Moda salonu, bahar ve yaz için hazırladığı elbiselere çok ilginç isimler koymuş. Haftanın başında Büyük Ankara Otelinin salonunu dolduran yüzlerce kadın, yüzden fazla elbise ve tuvaleti seyrederken modanın da politikadan uzak olmadığını düşündü. Birbirinden güzel mankenlerin taşıdığı elbiselerin isimleri, doğrusu, başkent politikasıyla iyi bağdaşıyordu. Meselâ brokar bir tayyör, "Kurultay" adını taşıyordu. Bir başka elbisenin adı, "Dişi kabine" idi. "İktidar ve Muhalefet flört ediyor", "Temel Haklar ve Hürriyetler" ve ' Ortanın Solu" isimli elbiseler de günlük politikamıza çok uyuyordu. "Ortanın Solu" adını taşıyan, sol yanı gümüş düğmelerle pırıl pırıl, bir tuvalet, kadınlar tarafından çok alkışlandı. Bu alkışları CHP'nin 8'leri görseydi, ümitleri hayli kırılırdı. "Temel Hak ve Hürriyetler" adını taşıyan tuvalette ise biraz alay vardı: bir kadının soyunma hakkına ve hürriyetine temel olmuş çıplak bir tuvalet... Tabiî o gün, bütün Ankara defiledeydi.

Seyircilerin de mankenler kadar şık olduğunu söylemeğe lüzum yok. Dışarda şakır şakır yağmur yağıyor, içerde renk renk tayyörlerle bahar yaşanıyordu. Yıldızı yeniden parlayan Saime Sinan ise lâcivert tayyörü ve beyaz şapkasıyla âdeta yazı getirmişti. Moda salonu sahibesinin açıkladığına göre, Saime Sinan defiledeki en güzel tuvaletlerin sahibiymiş. Tuvaletleri seyredenler, "acaba bunlar, Saime Sinana da mankenler kadar yakışacak mı?" diye düşündüler.

Mankenler ise birbirinden güzeldi. Çağla Kurtuluş, Zeliha Berksoy ve Konservatuvarın son sınıfından iki tiyatro öğrencisi, Deniz Adanalı ve Tülin Okan gibi tecrübeli mankenlerle aynı podyumda, üstelik, yadırganmadan geçtiler. Zeliha Berksoy, güzel bacaklarıyla taşıdığı mini eteklerle kadınlara kompleks verdi. Çağla Kurtuluşu filmciler görselerdi, herhalde, yeniden beyazperdeye gelmesini teklif ederlerdi.

Çağla Kurtuluş bir elbise sunuyor
Mankenlikte başarı

Bu defilede Hülya Koçyiğitin de geçmesi bekleniyordu ama, bu genç yıldız. Yılmaz Gündüz ile film içkide film çevirdiği için, başka şeylere vakit ayıramıyor artık.

Ah şu protokol!

Ankarada sık sık resim sergileri açılıyor ama, bu sergilerin hiç Dirinde Dışişleri Bakanlığı mensupları tam kadroyla, hattâ tek bir temsilciyle yer almıyor. Diplomatlarımızın çoğu resim sergilerine, tiyatrolara, konserlere gitmeye vakit bulamazlar, malûm. Halbuki 'hafta başında Türk - Amerikan Kültür Derneğinde açılan İhsan Cemal Karaburçakın sergisinde yerli ve yabancı diplomattan geçilmiyordu. Çünkü sergiyi açan Dışişleri Bakam İhsan Sabri Çağlayangildi. Fakat aksilik bu ya, Bakanın işleri çokmuş, sergiye gelemedi; Genel Sekreter Zeki Kuneralp kendisine vekâlet etti. Sergideki yerli ve yabancı diplomatlar, bir yandan Katabürçakın tablolarım seyrettiler, bir yandan da dedikodu yaptılar. Bugünlerde yine, Dışişlerinin koridorlarında, kordiplomatik çevrelerinde dedikodudan geçilmiyor. Hasan Işık Moskovadan gelmiş de, saatlerce Bakanın odasında kalmış da, hayli sinirliymiş de.. Falan filân... Amerikan sefiresi Bn. Hart, Mlna Türkmen ile İlter Türkmenin Amerika yolculuğu izlenimlerini konuşuyordu. Beri yanda, Sunayın Paris yolculuğundan bahsediliyordu. Mor ve turuncu rengin ağır bastığı tablolardan bahsetmek ise birkaç ressam ile sanatsevere kalıyordu.

Başkent geceleri

Akaralılar, Alpay Klübe fena alıştılar. Şevki Vanlının garip dekorunda her gece büyük bir kalabalık toplanıyor, Alpayı dinliyor, Oktayı dinliyor, dansediyorlar. Mevsim bitecek, Alpay yaz için İstanbula gidecek, diye üzülenler var. Açılışından bu yana pistinde, merdivenlerinde düşenlerin sayısı altmışa yaklaşmış ama, ne gam!. İnsan, Alpayın havasında düşmeyi de, alçılanmayı da unutuyor.

Geçirdiğimiz hafta Klüp Alpayda yabancı yüzler dikkati çekiyordu. İstanbuldan gelen Genar tiyatrosu oyuncuları ve sahibi Muhtar Kocataş, birçok gecelerini Alpayda sona erdiriyorlar. Muhtar Kocataş, Başkentte geçirdiği kalp krizini u nutacak kadar hızlı geceler geçiriyor.

Hüsnü Züber İspanya Elçisi Gomez ile
Hobby şart!

Köy öğretmenleri şerefine

İstanbul Operasından Atillâ Mani zade ve -Devlet Operasından soprano Meral Alper, geçtiğimiz hafta, Cenap Antın evinde güzel bir konser verdiler. Konser, Köy Öğretmenleriyle Yardımlaşma Derneği yararına düzenlenen bir çayın davetlileri tarafından- büyük bir hayranlıkla dinlendi. Meral Alper, o gece "Hoffmann'ın Masalları" operasında da söyliyecekti ama, gayet rahattı. Kırk yıllık müzik meraklısı Cenap Ant, genç kadım hararetle kutladı.

Hobby'siz olmuyor!

Askerlerin de hobby'leri var. Haftanın başında Orduevinde bir sergi açan Binbaşı Hüsnü Züber, bunun güzel bir örneğini verdi. Züber, ağaçları yakarak güzel ağızlıklar, küçük süs eşyaları yapmış. Seyirciler büyük bir ilgiyle seyrettiler. Sonra da, bir askerin böyle bir çalışmaya vakit ayırmasının faydalan üzerine tartıştılar. Bir iddiaya göre, böyle bir hobby, askerlerin disiplinle sertleşen bir yanlarım yumuşatıyor, denge sağlıyormuş. Ama herkes resimle, ağaçla uğraşamaz tabiî... Başka askerlerin de başka hobbyleri var.

Sanat veya evlilik

Birkaç yıl önce hürriyeti seçerek sefirelikten vazgeçen Nur Kızılyel, İstanbulda Kalamışa yerleşmiş, boş zamanlarım gümüş çalışmalarıyla değerlendirerek, çok güzel bir isim yapmıştı. Nur Kızılyelin yaptığı gümüş kutular ve aynalar, Dışişleri Bakanlığı tarafından satın alınarak, yabancı devlet adamlarına ve eşlerine hediye ediliyordu. Aslında bunlar çok zarif parçalar olduğundan, ziyadesiyle de makbule geçiyordu. Sunayın son yolculuğunda Johnson'un eşine ve kızma verilen hediyeler arasında da Nur Kızılyelin birkaç parçası varmış ama, İstanbuldan gelen haberlere göre, bu kızıl saçlı zarif kadın, dulluğa veda etmeğe karar vermiş, genç bir doçentle olan arkadaşlığım iyi bir sonuca vardırmağa hazırlanıyormuş. Bu evlilik, gümüş çalışmalarını geride bırakırsa yazık olacak.

Hiltonda nisan...

İstanbul sosyetesi nişana hazırlanıyor. İlter ve Emin Çifçinin kızları Esen Çifçi ile Ömer Trak, Hiltonun roof'unda, bir kokteylle nişanlanıyorlar. Cumartesi akşamı bütün İstanbul, bu nişanda buluşacak. Avrupadan yeni dönen terzi Muallâ ve terzi Suat Aysan, nişan kalabalığım şıklaştırmakla meşguller. Geçen hafta Ankaraya gelen kuaför Demir de acele İstanbula döndü. Nişan-öncesi bütün hazırlıklar tamam; sonrası sonraya...

Konferanslar

Gençliğin sorunları

Dinleyicilerden biri ayağa kalktı ve kürsünün önünde, ayakta bekleyen konuşmacıya "neden, Türkiyede hâlâ, büyük şehirlerde bile kız ive erkek çocukları için ayrı liseler bulunduğunu" sordu. Uzun boylu konuşmacı, soruya, kelimelerin üzerinde durarak, uzunca bir cevap verdi: Elbette ki, özellikle ilkokul ve liselerde eşit eğitimin yaran inkar edilemezdi ve devlet okullarında kız ve erkek çocuk ayırımı yapılmaması daha isabetli olurdu.

O dinleyici yerine otururken, başka bir dinleyici, konuşmacıya, eğitimle ilgili başka bir soru yöneltti.

Olay, geride bıraktığımız hafta içinde, Kızılay Genel Merkezinin toplantı salonunda geçti. Konuşmacı, eğitimci Dr. Mithat Ençti ve Türkiye Sosyal Hizmet, ve Araştırma Derneğinin, gençlik sorunları hakkında düzenlediği bir konuşmayı yapıyordu. Erken saatten itibaren salonu dolduran kız ve erkek gençler, konuşmayı büyük bir merakla izlediler.

Mithat Enç çocukluktan gençliğe geçişin meydana getirdiği sorunlara değinmeden önce, bu intikal döneminin özellikleri üzerinde durdu. Çocuğun fizyolojik bünyesi ve vücuttaki hormonal denge tamamiyle değişmekte, örneğin bazı salgı bezleri daha faal hale gelirken, çocuk' o" zamana kadar duymadığı bir gelişmenin bütün yenilikleriyle başbaşa kalmaktadır. İşte bunun icindir ki konuyla ilgili pek çok kimse, gençlik sorunlarını doğrudan-doğruya bu fizyolojik değişimlerin etkisine bağlamak istemektedir. Ama özellikle psikolog ve antrepologlar arasından bazı kimseler de fizyolojik etkenler yanında, en azından bunlar kadar önemli başka faktörlerin varlığına işaret' etmektedirler. Eğer değişik kültürlere sahip toplumlarda gençlik sorunları sayı ve çeşit itibariyle birbirine yakın, olsaydı, fizyolojik etkenlere daha geniş bir yer tanımak mümkündü. Ama yapılan araştırmalar, ilkel toplumlarda gençlik sorunlarının ileri toplumlardaki ne oranla çok daha az önemli olduğunu göstermektedir Şu halde, bu sorunları meydana çıkaran başka nedenler vardır.

Bazı ilkel toplumlarda çocukluktan gençliğe geçiş, çocuk belirli bir yaşa girince, törenlerle tespit edilir. Örneğin çocuk, ön dişlerinin taşla vurula vurula kırılmasına dayanırsa, artık erkek olmuştur, kabilenin surları kendisine söylenebilir ve o evlendirilir. Böylece, ilkel toplumlarda çocuklar çabucak olgunluk çağına erdikleri, toplumun kendilerine tanıyabileceği yetişmiş insan haklarını çabuk elde ettikleri için, gençlik sorunları da yok denecek kadar azdır. Oysa ki derece derece daha ileri toplumlarda çocuğun gençlik çağı âdeta bir "uzatılmış çocukluk çağı "dır. Hayatım kazanıp bağımsızlığa kavuşması, birçok haklan kazanması ve yapısının gerektirdiği şeyleri yapabilmesi uzun yıllara ihtiyaç gösterir.

Gençlik sorunlarıi gün. geçtikçe daha karışık bir hal almaktadır. Yüz yıl öncesine kadar dört. yıllık bir eğitimle hayata atılan genç, bugün, oniki yıl kadar uzayabilen bir lise öğreniminden sonra bile henüz eğitimini bitirmemiş sayılmaktadır.

"Artık ben çocuk değilim!"

Dr. Enç, gençlik sorunlarının doğmasına sebep olan faktörler üzerinde durduktan sonra, bu sorunların en önemlilerini bir bir ele aldı ve bir eğitimci olarak bunlara çareler de gösterdi. Kızılay salonunu dolduran gençler, bu açıklamalardan bazılarını merakla, bazılarını, teşhisin doğruluğuna işaret eden bir gülümseme ile ve bazılarını da heyecanla dinlediler.

Sorunların birincisi, hiç şüphe yok ki, bağımsızlık dürtüsü ve bunun yarattığı baskılardır. Çocuk, doğduğundan itibaren, derece derece bağımsızlığım kazanır. Örneğin, yeni hareket edebildiği zaman, annesinin kucağında tepmerek, at-ta!" diye bağırır, ama kendi kendine yürümeğe başlayınca artık onun kucağına tırmanmaz, kapıyı açıp, kendi başına sokağa çıkmağa çalışır. Sokakta annesi elinden tutarsa ondan kurtulmak için çırpınır. Bu bağımsızlık dürtüleri, çocuk yemek yerken, giyinirken ve onun her hareketinde kendisini gösterir. "Artık ben çocuk değilim" sözleri gençlerin en çok kullandıktan sözler arasındadır.

Bağımsızlık ihtiyacının kendisini en fazla duyurduğu bir alan da, ekonomik alandır. Çocuk büyür, genç olur, hâlâ bir sinemaya gitmek için anne ve babasının eline bakar. Arkadaşlarıyla oturup bir yerde dondurma yemek veya büyüdüğünü ispat için sigara içmek ve saire gibi istekleri de zaten hep para ile yakından ilgilidir ve çocuğa ne derece bağımlı olduğunu, acı bir şekilde duyurur, onu isyana yöneltir.

"Ben elektrik mühendisi olamam!"

Gençlik, aynı zamanda, gelecekle ilgili yön arama dönemidir. Çocuk, nasıl bir insan olmak, nasıl bîr kişilik kazanmak istediğine karar verme durumundadır. Bunun için etrafında örnek arar. İşte o noktada topluma büyük işler düşmektedir. Bir Atatürk, bir Einstein'ı mı kendisine örnek alacaktır, yoksa, örneğin bir Koçeroyu mu? Meslek seçimi, bu yön aramanın en önemli bir safhasını teşkil eder Burada da aile, çevre ve toplum, çocuğa yardımcı olmalıdır. Çocuk, ilkokul sıralarından itibaren, yeteneklerine göre yapabileceği bir işe yöneltilmelidir. Okullarda rehberlik, bunun için büyük önem taşır. Ailenin en büyük hatası, genel olarak, çocukları için, onların yapamıyacakları meslekleri istemeleridir. Çocuk, ailenin zoru ile muhakkak şu veya bu alanda yükselmek zorunluğu duyar ve bedbaht olur. Bu yüzden hastalanan çocuklar bile vardır. Dr. Enç burada bir örnek verdi ve devamlı surette bayılma huyu edinen bir çocukla birkaç seans konuştuktan sonra çocuğun hiç de hasta olmadığım, "hastalık numarası" yaptığını anladığını söyledi. Çocuğun babası elektrik tesisatcısı idi. Baba, çocuğunun muhakkak elektrik mühendisi olmasını istiyor, her akşam çocuğu saatlerce ders çalıştırıyor, biraz geç kalsa veya tembellik etse, dövüyordu. Çocuk, bir defasında, bu dayağın etkisiyle fenalık geçirmişti. Çocuğun bayıldığını vanan anne, babanın üzerine atılmış ve çocuğu korumuştu. Baba da, üzüldüğü için, çocuğu birkaç gün

Bizim Gençlerimiz

Gençliğin ruh ve beden sağlığı haftasında, eğitimci Mithat Ençin, gençlik sorunlarıyla ilgili, gerçekten yararlı bir konferansını dinledik. Konferans, gençlik sorunlarına eğitimle çare bulabilmek umudunu taşıdığı ve pratik bazı tavsiyeleri de kapsadığı için, ferahlatıcı oldu. UNESCO'nun bu yıl, büyük bir isabetle ana konu olarak seçtiği bu konu, gerçekten, gerek bütün dünyadaki, gerekse ülkemizdeki gelişmeleri yüzünden büyük önem taşımaya başlamıştır. Prof. Dr. Rasim Adasalın, yine gençliğin ruh ve beden sağlığı haftası eğitimiyle ilgili olarak yazdığı bir makalede belirttiği gibi, bugün endişe uyandıran birşey de, âsi gençlik sorunları yanında, erginlik çağı dengesizliklerinin ve bozukluklarının, büyük kitleleri kapsıyarak, artmasıdır. Böylece, bugünün gençlik sorunları, insanlığın yarını üzerinde Damoklesin kılıcı gibi sallanmaya başlamıştır. Özellikle bizim gibi, standart ölçülerden yoksun, çok büyük kültür seviyesi farkları taşıyan bir toplumda bundan endişe duymamak mümkün değildir. Gerçi bugün, örneğin Avrupaya gidenlerin sokaklarda karşılaştıkları bazı manzaralar, insanlarımıza kolaylıkla, "aman, bizim gençlerimiz bunların yanında zemzemle yıkanmış" dedirtecek niteliktedir ama bu, madalyonun yalnızca bir yüzüdür. Aslında eski ile yeni arasında bocalayan, her konuda olduğu gibi bu konuda da büyük bir dengesizlik ve kararsızlık içinde bulunan, ekonomik sıkıntılar ve çeşitli imkânsızlıklar içinde bunalmış durumda pasif hale geçen toplumumuz için tehlike, biraz daha uzun vadeli olmakla beraber, çok daha büyüktür. Bunun için de gençlerimizin, öteki ülkelerin gençlerine kıyasla daha klâsik giyinmelerine, şurada-burada kendilerini daha az teşhir etmelerine, bunalımlarını daha ihtiyatlı şekilde dile getirmelerine kanmadan, soruna dikkatle eğilmemiz gerekir.

Dr. Ençin konuşmasının ilginç yönü, bugünkü gençlik sorunlarına teşhis koyarken bunlara pratik çareler de getirmesidir. Örneğin Dr. Enç, gençliğin cinsel sorunlarına değinirken, toplumun, bu konuda, kız ve erkek arkadaşlığına imkân hazırlıyan birçok tedbiri almasını, geleneksel baskılardan kurtulmasını dilerken, gençlerin de kendilerini, bugünün çok da sağlam olmıyan fazla başıboş ve sorumsuz davranışlarına kaptırmadan, yaşadıkları çevreye kabul ettirebilecekleri bir ölçüde açılmalarını ve bu hareketlerini daima çevreleriyle bağdaştırma kaygusuyla ayarlamalarını istemektedir. Bu, gerek gençleri, gerekse yeni akımlar karşısında ne yapacaklarım bilemiyen kararsız aieleleri ferahlatıcı bir tavsiyedir. Çünkü ülkenin şartlatma özgü yayınlardan yoksun bulunan ve çok değişik toplumların şartlarını yansıtan değişik yayınların etkisi altında kalan gençlerimizin bugün içinde bulundukları tutum daha çok taklitçi ve özentili bir tutumdur. Kişinin mutluluğunu, içinde yaşadığı çevreye uymakta gören eğitimci Mithat Enç, hiç tassuba kaçmadan, "istediğini yap, içini boşalt, bilinç altına hiçbir şey atma" felsefesine meydan okurken, aynı zamanda gençlere yepyeni bir ufuk da göstermektedir. Ençe göre, her gencin, "aklına eseni yapmaktan ötede bir hayat felsefesi" olmalı; genç, toplumdan neler beklediğini ve bunun için topluma neler verebileceğini bilmeli, seçeceği bir toplum düzeni için herşeyi okuyup öğrenmeye, bilmeye çalışmalı, kendisini aşırı serbest davranışlardan ve aşın akımların cazibesinden koruyacak Uf kişilik kazanmalıdır. Eğer bir genç bugün hâlâ Saidi Nursinin kitabında veya Marx'ın katı doktrininde kendisine bir teselli arıyorsa, olgun bir hayat felsefesine ulaşamamış olmanın ıstırabı içindedir. İleri toplumlar, İkinci. Dünya Savaşından sonra gençlikle ilgili konularda büyük denemeler geçirdiler ve fazla serbest davranışların da bir hayli cezasını çektiler. Taklitçilik işaretlerinin bizde de belirdiği bu dönemde, dünyanın geçirdiği denemelerden yararlanmak ve psikolojiye dayanan bir eğitim esas olmak üzere, gençliği daha gerçekci, daha dolu ve mutlu bir yarma hazırlamak başlıca kaygumuz olmalıdır.

Jale CANDAN

rahat bırakmış, çocuk ise bundan sonra, bîr kurtuluş yolu olarak, bayılmayı huy edinmişti.

Bugün toplumumuzu en çok rahatsız eden birşey de, çeşitli baskılar altında, ortaokulu okuyan her çocuğun yüksek öğrenim yapmak istemesi, başka alanlara dağılamaması, yeteneğine göre, istediği fakülteye girememesidir. Dünyanın, ileri denilebilecek birçok toplumunda, yüksek öğrenim yapmak istiyen ortaokul öğrencilerinin oram yüzde 30-35'dir. Bizde ortaokula devam eden çocukların yüzde 85'i yüksek öğrenim yapmak istediğini bildirmiştir.

Çocukları kamçılamayınız!

Karşı cinse duyulan ilgi, gençlik sorunlarının başlıcalarından birini teşkil etmektedir. Genel olarak, bu konuda toplumdaki baskılar çok çeşitli ve rahatsız edicidir. Özellikle ülkemizde çevre, büyük şehir ve küçük şehir farkları, bunun gençler için gerçek bir sorun olarak ortaya çıkmasına yol açmaktadır. İlkel toplumlarda gençler hemen evlenirler. Bu bakımdan da sorunları azalır. Oysa ki uygarlık ilerledikçe, hayat mücadelesi şartlarının çetinleşmesi evlilikleri geciktirmektedir. Fizyolojik yapı olgunlaştığı halde, genç, beklemek durumundadır. Bu sırada, evleneceği kimse için hayal kurup durur. Gözleri şöyle, kaşları böyle olacak, üstün bir karaktere, zekâya, paraya, görgüye, inceliğe ve çevreye sahip olacak vesaire... Bu hayal ise, gerçekle karşılaştığı zaman gencin bedbaht olmasına yetecek niteliktedir. Herşeyden önce gençlerin, biraraya gelip arkadaşlık etmelerini, birbirleriyle normal ilişkiler kurmalarım sağlamak lâzımdır. Ancak bu, gençleri yaşadıkları çevre ve toplumun kabul edemiyeceği bir takım ilişkilere doğru itmek anlamında alınmamalıdır. Çocukları, gitgide gelişen, çok liberal bir düşünce ile, genç yaştan cinsel ilişkilere yöneltmek, onları bu konuda âdeta kamçılamak yanlış bir tutumdur ve bu, çocuğun o toplumda uyumsuzluğuna ve bedbahtlığına yo! açar. Genç, hareketlerini, her ne olursa olsun, çevreye uydurabilecek, onunla bağdaştırabilecek şekilde ayarlamasını öğrenmelidir. Ne çok baskı, ne de çok başıboşluk bu konuda bireye mutluluk getirecektir. Ayrıca, gençlerin bu konuda bilgili olmaları ve gerçekçi, iyi bir evliliğe hazırlanmaları da şarttır. Evlilik hakkında hayal kuran genç, evdeki hesabını çarşıya uymadığını bilmelidir.

Dr. Enç, gençlik sorunlarının çoğuna ortamın sebep olduğunu belirtti. Ençe göre ortamı da aile, çevre ve toplum olarak elverişli hale getirmek mümkündür.

T İ Y A T R O

İtalya

Leylâ Gencerin yeni başarıları

Dünyaca tanınmış türk sopranosu Leylâ Gencer, geçen ay Roma Operasında, Gluck'ün şaheseri sayılan "Alceste" operasının başkadın rolünü oynamış ve büyük bir başarı daha kazanmıştır. Esere adını veren Alceste partisi başta olmak üzere, vokal bakımdan olduğu kadar koro ve orkestra bakımından da büyük güçlükler gösterdiği için uzun süredir Romada oynanamamış olan bu klâsik operanın temsili, müzik çevrelerinde mevsimin en önemli sanat olaylarından biri sayılmakta dır.

Bilindiği gibi, Gluck'ün bu operası, Euripidesin "Alkestis" tragediasına konu olarak aldığı mitolojik olayı işler ve kocasının yerine ölmeğe razı olan genç ve güzel Al* kestisin serüvenini anlatır. Daha önce Lully'nin opera haline getirdiği -1674- bu efsaneyi Gluck, yüz yıl sonra -1767- yeniden işlemiş, özellikle kahramanı Alceste'e kazandırdığı müzikal ifade gücüyle konuyu daha çekici bir hale getirmiştir.

"Alceste" temsiline geniş bir yer ayırmış olan Roma basını, eseri yönetmiş olan 82 yaşındaki ünlü orkestra şefi Vittorio Gui'nin koral ve orkestral icra bakımından elde ettiği parlak sonuçları, çağdaş italyan sahnesinin ünlü rejisörlerinden Giorgio De Lullo'nun eserin üslûbunu koruyan ağırbaşlı rejisini ve başrolde türk sopranosu Leylâ Gencerin kazandığı büyük başarıyı hararetle övmektedir.

Neler yazdılar?

"L'Avanti" gazetesinde Ennio Melchiorre, temsilden şu şekilde söz etmektedir:

"Maestro Gui, gerçekten klâsik güzelliği olan bir temsil sundu bize. Bu temsilin en güçlü yönü Leylâ Gencerdi. Alceste rolünde sanat kabiliyetinin en inandırıcı, en heyecan verici kanıtlarından birini veren ve bütün 'registre'lerde sıcak, etkili sesiyle, yer yer Callas'ı hatırlatan, en ünlü, en güç aryalarda, lirik inceliğin doruklarına yükselen Leylâ Gencer..."

"II Secolo" gazetesinde Marica Razza şunları yazmaktadır:

"Yimribeş yıldan fazla bir süredenberi Roma Operasında görülememiş olan Gluck'ün 'Alceste'i, başrolde Leylâ Gencerle büyük bir başarı kazandı. Çok dramatik bir tamperamana ve eşine az rastlanır bir sese sahibolan türk sopranosu Leylâ Gencerin- temsil ve icrası sürükleyici bir nitelik taşıyordu. Her perdeden sonra kopan ve finalde arkası kesilmeyen alkışlar, bütün sanatçıların, özellikle Leylâ Gencerin ve Maestro Gui'nin büyük başarısını açıkça gösteriyordu."

"L'Unita"' gazetesinde Erasmo Valente de Gencerin başarısını su satırlarla belirtmektedir:

"Alceste rolüne bütün ihtişamını Leylâ Gencerden başka bir sanatçının verebileceğini tasavvur edemeyiz. Gencer, ses tekniği kadar oyun tekniğiyle de partisinin ve rolünün bütün sivriliklerini yumuşatmasını bildi. Aryaları müthişti. Gecenin kahramanı uzun uzun alkışlandı."

Fanfani'nin taktığı nişan

"Alceste" operasının temsilinden sonra, İtalyan Dışişleri Bakam Fanfanı, Roma Büyük Elçiliğimizde düzenlenen bir törende, Leylâ Gencere, İtalyan Cumhurbaşkanı adına, Liyakat nişanının "Cornmandatore" rütbesine ait madalyayı takmıştır. Bu münasebetle yaptığı konuşmada italyan devlet adamı, sanatçımızın italyan operaların bütün dünyaya tanıtma ve yayma alanındaki çalışmalarının yanısıra, arzettikleri teknik güçlüklerden dolayı, uzun yıllardanberi ele alınmamış olan birçok italyan eserinin yeniden değerlendirilmesi ve oynanması alanındaki takdire değer çalışmalarını da belirtmiştir. Büyük Elçimiz Fuat Bayramoğlu, İtalyan Dışişleri Bakanına verdiği cevapta, Leylâ Gencerin gösterdiği başarıların Cumhurbaşkanı tarafından takdir ve yüksek bir nişanla mükâfatlandırılmış olmasının, Leylâ Gencer kadar türk sanat çevreleri için de bir iftihar konusu olacağını söylemiştir.

San Carlo'da "Saffo"

Leylâ Gençer, Roma Operasındaki "Alceste" temsillerinden sonra Napoliye geçmiş ve San Carlo Operasında Giovanni Pacini'nin, 127 yıldanberi oynanmamış olan, "Saffo" operasının başrolünü oynamıştır.

Böylelikle Leylâ Gencerin repertuvarında, uzun yıllar ihmal edildikten sonra, yeniden oynanmalarına imkân verdiği eski talyan operalarının sayısı bir hayli artmaktadır.

İtalya Dışişleri Bakanı Fanfani ve Leylâ Gencer

Kaçırdığımız değerler

Ankara

Bir ingiliz temsili

Geçen hafta, ingiliz tiyatrosunu, hele Bernard Shaw'yu seven Ankaralılar, Yeni Sahnede, güzel bir temsil seyretmenin, daha doğrusu "dinleme"nin zevkini tattılar. Çünkü, iki seçkin ingiliz sanatçısının oynadıkları, bir tiyatro oyunundan çok, bir diyalogdu; Bernard Shaw ile çağının ünlü aktrislerinden Mrs. Patrick Campbell'in, tam kırk yıl, birbirlerine yazdıkları aşk mektuplarından meydana getirilmiş bir dialog: "Dear Liar" -"Sevgili Yalancı"-.

Avrupa ve Amerika sahnelerinin

Eithne **Dunne**
"Sevgili yalancı"

birçoğunda, ünlü aktörlerle aktrislere -özellikle olgunluk çağına varmış sanatçı çiftlere- bir çeşit "söz ve oyun resitali" vermek fırsatını kazandırmış olan bu zarif, eseri, Ankarada İngiliz Kültür Heyetinin tanıttığı, iki seçkin ingiliz sanatçısından seyrettik: Eithne Dunne ile David Dodimead. İkisi de, sadeliği içinde büyük güçlükler, özellikle "iç-yaşama" isteyen ve bütün hareket gücünü söz ve nükteden alan bu diyalogu ustaca oynadılar. Ünlü yazan canlandıran D. Dodimead, Shaw'nun en duygulu anlarda bile iğnelemekten geri kalmıyan toksözlülüğünü; Eithne Dunne de, güzelliği kadar, zekâsı, neşesi ve cesur davranışlarıyla sevilen o hayat dolu kadını,ingilizlere vergi çok "sobre" bir oyunla yaşattılar. Bu güzel "resital'in dikkati çeken bir yönü de, Mrs. Dunne'ün -pek yakında Devlet Tiyatrosunda müzikalini göreceğimiz- "Pygmalion"un ilk temsiline hazırlanırken duyduğu tereddütleri, Shaw'la yaptığı tartışmalı çalışmalara gösteren sahnelerde beliren büyük kompozisyon gücüydü. Dublin'in ünlü Abbey tiyatro okulundan yetişmiş ve aynı adı taşıyan tiyatroda, uzun yıllar Shakespeare'in ve Shaw'nun eserlerini oynamış olan Mrs. Dunne, renkli ve sıcak oyunu, sağlara tekniği, zarif sahne ifadesiyle Ankarada görmek fırsatını bulduğumuz ingiliz kadın sanatçıları arasında başkent seyircisini en çok etkileyen komedyenlerden biri olmuştur. -

Oyun : "Göktaşı" ("Der Meteor"); komedya, 2 bölüm.
Yazan ; Friedrich Dürrenmatt.
Çeviren : Özdemir Nutku.
'l'iyatro : Devlet Tiyatrosu (Büyük Tiyatro).
Sahneye koyan : Şahap Akalın.
Dekor - Kostüm : Refik Eren. Hâle Eren.

Oynayanlar : Ejder Akışık (N. Schwander), Gülseren Morgan (Auguste), Tekin Akmansoy (Schwitter), Muammer Esi (Muheim), Tülay Artuk (Olga), Erol Amaç (Jochen Schwitter), Baykal Saran (F. Georgen), Zafer Ergin (Prof. Schlatter), Nurten Girginkoç (Bn. Nomsen)- v.s.

Konu: Dürrenmatt bu son -Devlet Tiyatrosunda oynanan üçüncü- oyununda, dram yapısı bakımından şaşırtıcı, -biçim olarak Ustinov'u hatırlatan- bir teknik kullanıyor. Kahramanı Schwitter, öldüğü sanılan -hattâ resmen ilân edilen-, Nobel ödülünü kazanmış ünlü bir yazar, canlanıyor ve ilk işi, sefalet yıllarını geçirdiği atelyeye dönmek, orada karşılaştığı genç ve kabiliyetsiz ressamın yatağını -ve güzel karısını- paylaşmak, bavullarının içinde getirdiği milyonları da sobada yakmak ve dünya ile alay etmek oluyor. Kaçtığı hastahaneden peşine düşen Rahibin, Doktorun, oğlunun, karısının, editörünün ve eski ev sahibi vurguncu Muheim'ın sözleri ve davranışları uzun bir hayat tecrübesinden sonra vardığı karamsar dünya görüşünü yadırgatmıyor: bu düzen artık bozulmuş, insanları mutlu kılmaya yetmez olmuştur. Dinî inançların, bilimin, ahlâk kurallarının iflâs ettiği, paranın, şöhretin insanı makineleştirdiği bir toplumda "kazanılan" hiçbir şeyin gerçek değeri olmadığına inanmıştır. Finalde, Bn. Nomsen'le olan sahnesinde, çağımızı en çok tedirgin eden "boşluk" ve "hiçlik" duygusunu, en "yüksekte" olanlarla en "aşağıda" olanları bu duygu karşısında eşit hale getiren "çıkmaz"ı duyurmıya çalışır.

Beğendiğini: Yazarın, en parlak, en başarılı hayatların ve mesleklerin -hatta kendi mesleğinin- "kirli çamaşırlar"ını sahneye çıkarmaktaki cesareti. Şahap Akalının, oyunun, fikir yönünü aydınlıkta tutan, canlı ve dengeli sahne düzeni. Refik Erenin güzel -belki fazla güzel- dekoru. Başrolde Akmansoyun, Muheim'da Muammer Esinin, Olga'da Tülay Artukun, dişi Auguste'de Gülseren Morganın, Eleştirmeci'de Baykal Saranın, Doktor'da Zafer Erginin ölçülü, ahenkli oyunlarıyla çizdikleri ifadeli tipler. Özdemir Nutkunun akıcı sahne dili.
Beğenemediğim : Yaşlı rolleri oynıyan sanatçıların, yer **yer,** pek "yaşlandıramadıkları" sesleri ve bazı jestleri...
Sonuç : Komedi unsurları ziyan edilmeden trajik özü "duyurulmuş", başarılı bir oyun.

Naciye FEVZİ

Büyük Tiyatroda, "Göktaşı"
Ölüm yatağında aşk ve gerçek

S İ N E M A

A.B.D.

Sönük bir Oscar töreni

Bu yılki Oscar'ların en çok merak uyandıran yönü, en önemli ödülleri -en iyi film, en iyi yönetmen, en iyi kadın ve erkek oyuncu- kimlerin ve hanig filmin kazanacağı değildi. Bunlar aşağı yukarı belliydi Asıl merak edilen nokta, Oscar töreninin televizyonda gösterilip gösterilmiyeceğiydi. Çünkü Amerikan radyo ve televizyonunda çalışanlar iki haftaya yakın zamandır grev yapıyorlardı ve geçen yıl 70 milyon kadar seyircinin televizyonda izlediği törenden bu yıl yoksun kalmaları tehlikesi büyüktü. Bir yandan radyo-televizyon şirketlerinin isçi ve işverenleri arasındaki görüşmeler devam ederken, bir yandan da sinema endüstrisi, her ihtimale karşı Oscar töreni programını yayımlanacak şekilde hazırlamaktaydı. Oscar'ların açıklanmasına birkaç saat kala grevin sona erdiği açıklandı. Hollywood da, töreni merakla bekliyen seyirciler de derin birer nefes aldılar. Ama seyirciler, asıl sürprizin bundan sonra geleceğinden habersizdiler: Oscar töreni, şimdiye kadarla törenlerin en sönüğü olarak geçti. Bunda, Oscar ödüllerinin yıllardanberi, önceden inceden inceye yapılmış hesaplara dayanılarak dağıtılmasının büyük kütle tarafından gittikçe daha çok anlaşılması, Hollywood'un "tadı tuzu" olanlardan çoğunun Amerika dışına göç etmesi, sön birkaç yıldır en önemli Oscar'ların yabancılara kaptırılmasının verdiği sıkıntı rol oynuyordu.

Nitekim, bir kere daha Bob Hope'un yönettiği tören, ünlü komiğin bütün esprilerine rağmen isteksiz gülüşlerden fazla yankı uyandırmadı. Seyircilerin çoğu, açıklanan ödülü Bop Hope'tan önce söyliyebilecek kadar artık Oscar dağıtımının "tekniğine" ermişlerdi. Öyle ki, gecenin tek sürprizi -eğer buna sürpriz denebilirse-,en iyi oyuncu Oscar'ını Elizabeth Taylor'un alması oldu. Taylor daha önce "Butterfly 8" ile Oscar almış, sırasını savmıştı. Daha önemlisi, Taylor artık Hollywood'un klasikleşmiş - oyuncu tipini ve oyununu temsil ediyordu; Oysa, dünya sinema piyasasındaki gelişmeyi kollamak zorunda olan Hollywood, bu yılki en iyi kadın oyuncu Oscar'ına yeni oyuncu tipinin en iyi örneklerinden ikisini aday göstermişti. Üstelik bu iki kadın oyuncu, kardeş olmak gibi Oscar törenine ayrı bir renk katacak özellik taşıyorlardı. Ne var ki, Taylor bu yılın en iyi kadın oyuncu Oscar'ına aday gösterilen beş kişi içinde -Londrada doğmuş bir ingiliz olmasına rağmen- tek amerikan yıldızıydı ve bu durum Taylor'un, iki defa Oscar almış kadın oyuncular kafilesinde -Louise Rainer, Bette Davis, Olivia de Havilland, Vivian Leigh, Ingrid Bergman- katılmasını sağladı.

Elizabeth **Taylor**
Havadan Oscar

"Her mevsimin adamı"

Bunun dışında herhangj bir sürprizle karşılaşıldığı söylenemez. Taylor'un ingiliz eşi Richard Burton onun kadar şanslı çıkmadı ve tahmin edildiği gibi Oscar'ı bir başka İngilize, "The Man for All Seasons - Her mevsimin adamı"nın baş oyuncusu Paul Scofield'e kaptırdı. Sermayesinin bir kısmı ile yönetmeninden başka her şeyi, âdeta iliklerine kadar ingiliz olan bu filmin piyasaya amerikan damgası altında çıkmasından yararlanılarak en iyi film ve yönetmen Oscar'larının dağıtımında Hollywood'un dört elle sarılacağı bilinmiyen bir şey değildi (Bk. **AKİS,** Sayı: 663). Nitekim öyle de oldu... "Her mevsimin ada-

mı" en iyi film,' en iyi yönetmen ve en iyi erkek oyuncu Oscar'larından başka üç Oscar daha -en iyi adapte senaryo, en iyi renkli filin kostümü, en iyi renkli görüntü- kazandı.

Onüç Oscar'a aday gösterilen "Who's Afraid of Virginia Woolf?-Kim korkar hain kurttan?" ise en iyi kadın oyuncu Oscar'ından başka dört Oscar daha aldı: En iyi yardımcı kadın oyuncu -Sandy Dennis-, en iyi siyah - beyaz sanat yönetmeni, en iyi siyah-beyaz görüntü ve en iyi siyah-beyaz, film kostümü. Ancak bu son Oscar'ın niye "Kim korkar hain kurttan?"a verildiği anlaşılamadı ve bunun, Mike Nichols'ün en iyi film favorilerinden olan bu eserine teselli armağanı olarak sunulduğu ileri sürüldü. Çünkü' "Kim korkar hain kurttan?" filminin başından sonuna kadar ikisi kadın, ikisi de erkek kahraman aynı günlük kostümlerini taşımaktan başka bir şey yapmıyorlardı. .

Küçük olmakla birlikte birden fazla Oscar'ı kazanan bu film de, John Frankenheimer'in "Grand Prix -Büyük ödül" adlı eseriydi. "Büyük ödül", ödül olarak en iyi kurgu, en iyi seslendirme ve en iyi ses etkileri Oscar'larını aldı.

Fransız "yeni dalga"sının genç yönetmenlerinden Claude Lelouch ise bu yılki Oscar'ların en şanslı sinemacısıydı. Lelouch, daha önce çeşitli ülkelerde, çeşitli ödüller almış olan "Un homme et üne femme-Bir erkekle bir kadın" filminin en iyi yabancı film ve en iyi orijinal senaryo ödüllerini kazandığını gördü.

Amerikan perdesinin kazandığı yeni komedi oyuncularından Walter Latthau da "The Fortune Cookie-Zorakî Ahçı" filmiyle en iyi yardımcı erkek oyuncu Oscar'ını aldı.

Festivaller

Cannes'a hazırlık

Bu ayın sonlarına doğru başlıyacak olan Uluslararası 20. Cannes Film Festivalinin hazırlıkları hızla ilerlemektedir; Seçme komitesi bir yandan festivale katılacak filmlerin elemesini yaparken, bir yandan da uluslararası jürinin tamamlanmasına çalışılmaktadır. Oniki kişilik festival jürisinin on üyesi belli olmuştur. Bunlar, amerikalı yönetmen Vincente Minelli, amerikalı yıldız Shirley MacLaine, senegalli yönetmen Osman Sembene, macar yönetmen Mikloş Jancso, sovyet yönetmen-oyuncu Sergey Bondarçuk, İtalyan yönetmen Alessasndra Blasetti ve Fransayı temsil eden Jean - Louis Bory, Claude Lelouch, Georges Lourau, Georges Neveux'dür. Şimdi geriye, bir ispanyol üye ile Sinema Derneklerinin beş federasyonunca gösterilecek beş aday arar

sından seçilmesi gereken bir öğrenci üye kalmamıştır.

Filmlere gelince, Fransanın Kültür İşleriyle görevli Devlet Bakam Andre Malraux, Fransayı bu,yıl festivalde resmen temsil etmek üzere "Jeu de massacre - Nişan atma oyumı"nu seçmiştir. İki yıl önceki Venedik Festivalinde "ilk eser" ödülünü kazanan Alain Jessua'nın bu filmi, gazetelerdeki resimli romanları ele alarak, halkı uyutmak için başvurulan usûlleri yermektedir.

Fransa, festivalin yarışmalı kısmına iki film daha gönderecektir. Bunlar, Robert Bresson'un Georges Bernanos'dan perdeye aktardığı "Mouchette - Saçak damlalığı" ile Nadine Trintignant'ın çevirdiği "Mon amour, mon amour - Sevgilim, sevgilim"dir. Fransanın festivale dördüncü bir film daha gönderip göndermemesi meselesi henüz kararlaştırılmamıştır.

Daha önce açıklananlarla beraber, festivale katılmalarına karar verilen filmler şimdilik şunlardır: Yugoslavya: Skupljaci perja-Mutlu çingenelere rastladım" -Yönetmen: Aleksandr Petroviç-, Çekoslovakya: "Ostre fledovane Vlady - Avusturya koltuğu" -Yönetmen: Jiri Menzel-. Almanya: Volker Schloendorff'un "Mord und Totschlag - Cinayet ve kaatil"i, Arjantin: Leopoldo Torre-Nilsson'un "Monday Child-Pazartesi çocuğu", Cezayir: Lahdar Haminanın "Le vent des aures-Aures yeli", Danimarka: Gabriel Axel'in "Den rode kappe - Kırmızı harmani". Birleşik Amerika: Francis Coppola'nm "I'm a Big Boy Now-Ben büyüdüm artık", İngiltere: Joseph Losey'in "Accident - Kaza"sı, Michelangelo Antonioni'nin "Blow-Up-Büyültme"si, Joseph Strick'in "Ulysse"i, İsrail: Uri Zoharın "Three Days and a Child- Üç gün ve bir çocuk", Meksika: Carlos Velo'nun "Pedro Paramo"su, Çekoslovakya: Antonin Masanın "Hotel pro cinzince-Yabancılar oteli". Ayrıca, amerikalı yönetmen Robert Siodmak'ın "Custer oh the West-Batının Custer'i" adlı filmi de yarışma dışı gösterilecektir. .

ZABITA

Cinayetler

Yeni bir Landru mu?

Gece soğuk ve ağırdı. Saatler ilerledikçe odadakilerin sabrı tükeniyor, umutsuzlukları artıyordu. Çünkü, sol şakağında derin bir yara izi bulunan orta boylu, iri kemikli sarışın adam, duvar gibiydi. Çoğu sorulara cevap bile vermiyor, arada kesik ve anlamsız cümlelerle birşey bilmediğini söylüyordu. Uzun boylu karayağız komiser terlemeğe başlamıştı. Soğuğa ve ince giyinmiş olmasına rağmen iri kemikli adam da terliyordu. Köşedeki bir sandalyeye ilişmiş olan yaşlı, başörtülü köylü kadın ise terden sırsıklamdı. Merak ve korku dolu gözlerle karşısındakilere bakıyor, birşeyler olmasını bekliyordu. Komiser, usanmadan soruyordu:

"— Etme, uğraştırma bizi! Adamı senin götürdüğünü görmüşler."

Fakat adam diretiyordu:

"— Ben kimseyi evime götürmedim. Abdestinde namazında bir adamım ben. Benim suçum yok!"

Komiser inatçı adamdı. Diğeri "Haberim yok" dedikçe, o,

"— Adamı senin götürdüğünü görmüşler, saklama!" diye bağırıyordu.

Şafak sökmek üzereydi. Tahta sandalyeye ilişmiş olan yaşlı köylü kadın bütün umudunu yitirmiş, kalkıp gitmeye hazırlanıyordu. Uykusu da gelmişti. Bu sırada Komiser, son bir umutla iri kemikli adamı yanına çağırdı; önce pantalon ceplerini aradı, sonra elini ceketinin ceplerine daldırdı. İkinci cepten elini çıkardığında, avcunda bir miktar iğde ve kuru üzüm vardı. Tahta sandalyede oturmakta olan yaşlı köylü kadında bir kıpırdanma görüldü. Komiserin avcundakilere dikkatle bakıyordu. Sonra, oturduğu yerde garip şekilde sallanmağa başladıı İğdelerle kuru üzümü, dört gün önce ortadan kaybolan kocasının cebi. ne kendisi koymuştu. Demek ki, cebinden kocasının iğde ve üzümleri çıkan bu iri kemikli sarışın adam, kocasının nerede olduğunu biliyordu.

Nitekim biraz daha sıkıştırılınca, baklayı ağzından çıkardı: evet» dört gün önce bir adamı evine götürmüştü ama, tam evin kapısında kendisinin sar'a nöbeti tutmuş, kendine geldiğinde ise misafirini ortalarda görememişti.

Komisere bu ipucu yetti. İri kemikli adamı, köylü kadım ve memurlarını da yanına alarak, geceyarısından sonra, bütün kasaba halkının uykuda olduğu bir saatte, gösterilen eve gitti.

Canavarı yakalayan komiser
Film -gibi

Konyanın Çumra ilçesinde, yakın zamana kadar, şimdilik tam olarak bilinmeyen bir sebepten, ötürü ailesi tarafından terkedilmiş, beş vakit namazında, hali-tavrı garip bir adam yaşardı. Kasabanın kenar mahallesindeki kerpiç ve sazdan ibaret evine kasabalılardan kimse uğramazdı.

Geçtiğimiz yılın son günlerinde Çumrada bir adam kayboldu. Muharrem Özkay adındaki bu yaşlı köylü, bütün aramalara rağmen bulunamıyordu. Birgün Polis Komiseri, küçük bir şüphe üzerine, Abdullah Aksoy adlı, garip tavırlı, otuzbeş yaşlarındaki bu adamı karakola çağırdı. Kısa bir süre sonra da, kayıp köylünün toprağa gömülü cesedi, bu adamın evinden çıkarıldı. Bundan sonra olaylar çorap söküğü gibi birbirini izledi ve AbdulIahın daha önce oturduğu bir başka evden dört ceset daha çıktı. Bunlar, muhtelif tarihlerde kaybolmuş, yaş ortalamaları 55'in üstünde olan köylülerdi.

Olay, Türkiyede bir bomba gibi patladı. Günlük gazeteler, bölük-pörçük haberlerle meseleyi kamuoyuna duyurmağa çalıştılar. Olayın çeşitli cepheleri vardı ve sadist bir homoseksüel olduğu belirtilen Abdullah Aksoyun, bu cinayetleri ne sebeple işlediği hususu yeteri kadar aydınlanamamıştı.

Bunu dikkate alan AKİS, geçtiğimiz hafta içinde, muhabirlerinden Yılmaz Gümüşbaşı Çumraya gönderdi. Gümüşbaş, olay yerinde, meselenin sadece zabıta yönüyle değil, sosyal ve psikolojik yönleriyle de ilgilenerek, aşağıda okuyacağınız röportajı hazırladı. Yazıda, halen Konyadaki Musalla mezarlığında yatmakta olan Abdullah Aksoyun ve cinayetlerinin gerçekten ilginç hikâyesi anlatılmaktadır. Hüküm, elbette ki, bilim adamlarıyla, konuyu insan açısından ele alanlarındır.

"Çumra Canavarı"nın evinin bugünkü hali

Yerli malı bir Landru

Canavarın İninde

İri kemikli adama ait olan bu ev, 1,5 metre kalınlığında toprak dolgu üzerine kerpiç ve sazla yapılmıştı ve kaba iki oda ile bir sofadan ibaretti. Küçük ve biçimsiz pencereleri vardı, civan tenhaydı. En yakın ev, 15-20 metre kadar uzaktaydı. Evin önüne bağ çubukları dikilmişti.

İlk arama, oturma odasında yapıldı. İsli bir kandilin aydınlattığı odada herşey, olduğundan daha eski ve kirli görünüyordu. Bir kenarda soba, odanın ortasında da adamın kıl yatağı bulunuyordu. Komi ser ve polis memurları bir yandan idamı sıkıştırırlarken, bir yandan da eşyaları karıştırıyorlardı. Bu sırada bir memurun gözüne, adamın yatak çarşafındaki kan lekeleri ilişti. Dikkatle bakılınca, odanın toprak zemininde de kan lekelerinin bulunduğu görüldü. Bir köşede yığılı eşyaların arasında kadının kocasının cep saati de çıkınca, şüpheler kesinleşti. Bu sırada yaşlı köylü kadın durmadan ağlıyor ve korktuğunun başıa gelmemesi için dua ediyordu. Fakat az sonra, korktuğuna uğradı.

Araştırmayı anlamsız gözlerle seyreden iri kemikli adam, burada da sorulara cevap vermedi ve devamlı olarak "kendisinin bir garip olduğunu, kimseye bir zararının dokunmadığını" tekrarladı durdu. Bu arada, ikinci odadaki kamış yığınlarının içinde bir de kanlı keser bulunmuş ve ilk aramanın yapıldığı odaya getirilmişti. Aynı anlarda, bir polis memurunun gözü, sobanın altındaki toprak yığınına takıldı. Soba kaldırılıp da kabarık yer kazılırken, yaşlı köylü kadın iyice fenalık geçiriyordu.

Nitekim, çukur boş çıkmadı. Kaybolan adamın cesedi burada ve yarı çıplak olarak, başaşağı duruyordu. Elleri, ayakları sicimle bağlanmıştı. Başında geniş ve derin yaralar vardı. Boğazındaki izlerden, yaralıyken boğulmuş olduğu anlaşılıyordu. Kaybolmadan önce cebinde bulunduğunu karısının söylediği 500 liradan fazla parası yerinde yoktu. Saati ve cebindeki diğer kıymetli eşyalar da alınmıştı. Yaşlı kadın bitkin, polisler öfkeliydi. İri kemikli adama gelince, o, her zamanki gibi soğukkanlı, fakat biraz ürkek, olanları seyrediyor ve aynı şeyleri tekrarlıyordu:

"— Ben kimseyi öldürmedim valla.."

Olay, 10, Aralık 1966 gecesi cereyan etti.

Daha sonraları gazetelerin ve halkın kendisine "Çumra Canavarı" adını verecekleri kaatil ,pasif homoseksüel Abdullah Aksoy, yakayı böyle ele verdi .Ertesi gün yapılan ilk sorgusunda, bir gece önce evinde cesedi bulunan Hadım ilçesinin

Abdullah Altsoyun kazılmış mezarı
Drakulanın sonu

Sarıhacı köyünden 55 yaşındaki Muharrem Özkayı kendisinin öldürdüğünü itiraf etti. İfadesine göre, kahvede tanıştığı Muharrem Özkaya acımış ve misafir etmek istemiş, fakat evde, aralarında çıkan bir tartışma sonunda onu öldürmüştü.

Yakalanan ipucu

İlgililer belki de bu kadarla yetinip, kaatil Abdullah Aksoyu sadece bu suçtan yargılayacaklardı. Fakat Çumrada bir komiser vardı: İbrahim Altan. Konyadan gelme, tecrübeli bir polis olan İbrahim Altan, Savcılıktan kendisine intikal etmiş olan bütün kayıp olaylarının Abdullah Aksoyla ilgili olabileceği görüşünden hareket etti. Aynı görüşte olan Savcı Yüksel Mete Günel ile Komiser, bu ipucunu bırakmadılar ve kaatilin daha önce yaptırıp sattığı evlerin de aranmasına karar verdiler. Fakat kış bastırmıştı. Bu yüzden arama bahara kaldı. Bu arada, kaatilin ikinci olarak yaptırıp sattığı evde oturmakta olan şahsa da evin sağını solunu kazmaması konusunda kesin talimat verildi.

Fakat bahar gelip de toprak ka barmaya başlayınca bahçede çalışmak ihtiyacını duyan ev sahibi, fidan dikmek üzere birgün kazmayı indirdiğinde, kazmanın ucuna bir iskeletin takıldığını korkuyla gördü. Durumu derhal Savcılığa ve polise bildirdi. Savcılıktaki kayıp dilekçelerinin sahipleri teker teker çağrılarak, iskelet haline gelmiş ceset kendilerine gösterildi. Tanımak mümkün değildi. Ancak, iskelete ait olduğu anlaşılan para cüzdanından çıkan bir makbuz, durumu aydınlattı. Makbuz, Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından verilmişti ve üzerinde isim yazılı olmamakla beraber, seri numarası belliydi. Bu ipucundan hareket eden ilgililer, kısa zamanda, cesedin, 1963 yılında kaybolan, Karamanın Kılbasan köyünden 55 yaşındaki Himmet Yılmaza ait olduğunu tesbit ettiler. Himmet Yılmaz, o tarihte, hayvan satın almak üzere Çumra pazarına gelmiş ve bir daha da geri dönmemişti.

Çumra Canavarının durumu ancak, bu olaydan sonra basına intikal etti. *26* Mart günlü gazeteler, Çumrada bir şahsın, öldürdüğü kimseleri toprağa gömdüğünü bildiriyorlardı.

Haber, aynı günlerde Çumrada da duyulmuş ve bir bomba tesiri yapmıştı. İşlerinde güçlerinde, dindar, sakin Çumralılar, yıllardanberi aralarında sessizce dolaşan ve sar'alı olduğu için de herkesin merhametini çeken Abdullah Aksoyun, gerçekte azılı bir kaatil olduğunu öğrenince çok şaşırdılar. O Abdullah ki, karıncayı incitmekten korkar, beş vakit namazında, kimsesiz bir insandı. Bu yüzden herkes, bir inşaat işçisi olan kaatile iş verir,

yardım ederdi. Onun sık sık ev değiştirmesi ve evlerini hep ilçenin kenar mahallelerine ve özellikle komşu bulunmayan tenha yerlere kurması da kimsenin dikkatini çekmemişti. Onun, tanımadığı ve ilçeye yeni gelmiş köylülerden dostlar seçmesini de kimse yadırgamaz, sadece, "bizim deli yine bir kafadengi bulmuş" der, geçerdi. Namazına, duasına düşkün olduğu için kendisini severlerdi de. O da bunu bildiği için hemen her vakit namazını çarşıdaki Ulu Camide kılar, hep aynı kahvede, tek başına otururdu. Çumrada pazar kurulduğu günler 100 lira yevmiye verilse çalışmaz, sergi sergi dolaşarak, tanımadığı adamlarla sohbet ederdi. Onun biç kimseyle arkadaşlık yaptığı, sürekli arkadaşı olduğu görülmemişti. Günübirliğine edindiği arkadaşları ise hep yabancı, genel olarak da yaşlı kimselerdi. Halk bunu, Abdullahın ağırbaşlılığına, dindarlığına, "Allah adamı bir garip kişi" oluşuna yorardı.

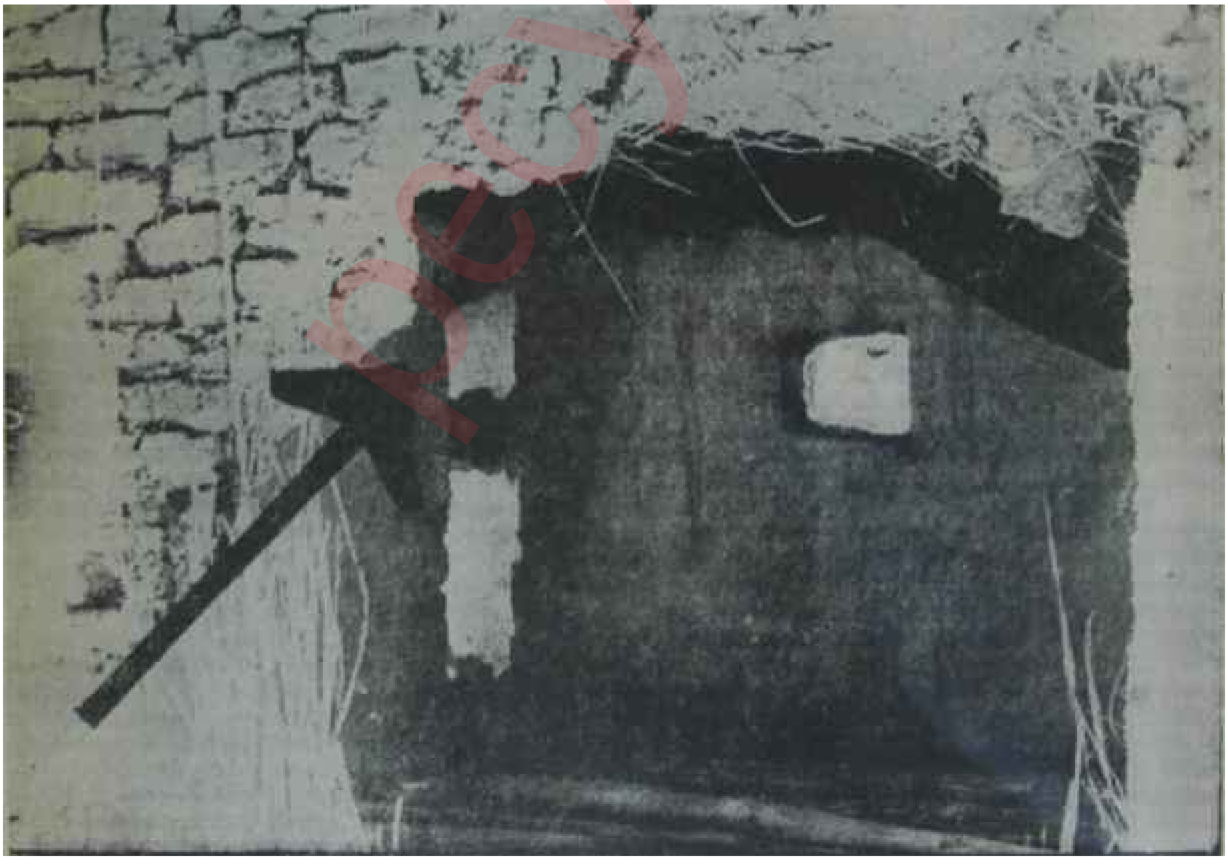

Abdullah Altsoy, Morgda
Son kurban

Canavarın hayat hikâyesi

Âslen Bozkır ilçesinin Ağras köyünden olan Abdullah Aksoyun homoseksüel okluğunu da kimse bilmezdi. Sadece sar'ası meşhurdu ve çarşıda - pazarda sık sık nöbetleri tutar, dakikalarca çırpınırdı. Halk o zaman kendisine çok acır ve bu durumundan üzülmemesi için ona elinden geleni yapardı. Bu yüzden, Abdullahın yüzünde ve kafasında sık sık görülen yarayı-bereyi kimse kötüye yormaz, yine bir sar'a nöbeti geçirmiş olabileceği sanılırdı.

Abdullah tam anlamıyla bir garipti. Aynı zamanda hacı da olan babası Mehmet Emin Aksoy ve annesi Gülüzar Aksoy, onunla ilişkilerini kesmişlerdi. Üç kardeşinden ikisi Almanyada işçi, birisi Konya çarşısında arabacıydı. Kimse onu arayıp sormazdı. Yemeğini kendisi yapar, çamaşırını kendisi yıkardı. Bazan da komşu kadınlar, onun bu gibi işlerini hayırlarına yaparlardı. Ailesinin bu ilgisizliği, Çumrada çok kişinin dikkatini çekmemiş de değildi. Fakat gerek kendisine, gerekse ana - babasına bu konuda sorulan sorular çoğu kere cevapsız ka-

Çumrada canavarın kurbanlarının bulunduğa ev
Canavarın mezarlığı

lıyor veya sudan bahaneler ileri sürülüyordu. Onun ölüm haberini aldığında "Oh Tanrım, şükürler olsun, bu günü de gördüm!" diyebilecek kadar oğlundan kopmuş olan Hacı Mehmet Aksoyun, oğlunu yıllarca önce, homoseksüel oluşu sebebiyle -başka ne gibi sebepler bulunduğu henüz anlaşılmış değildir- evlâtlıktan reddettiğini kimse bilmiyordu. Bu durum ancak, Abdullahın cinayetlerinin öğrenilmesinden sonra ortaya çıktı.

Kaatil iki kere evlenmişti. Gerek sar'a hastalığı ve gerekse cinsel sapıklığı yüzünden her iki karısı da bir süre sonra kendisini terketmiş, çocuk da doğurmamışlardı. Abdullah, kadın demlen yaratıkla o derece ilgisizdi ki, aradan az bir zaman geçmiş olmasına rağmen karılarının adlarını bile hatırlamıyordu. Belki de adlarını hiç sormamış, öğrenmemişti.

Cinayet zinciri

Bu haberlerin düden dile dolaştığı günlerde Çumra Savcılığı ve Polisi de yeni cesetler aramakla meşguldü. Kayıp Himmet Yılmaza ait iskeletin Abdullah Aksoyun bahçesinde çıkması, diğer kayıpların da durumu hakkında az-çok ipucu veriyordu. Nitekim öyle de oldu. Canavarın, bir mezarlık haline getirdiği ancak kazı sonucu anlaşılan Bağlar mahallesindeki evi yıkılıp temellerine kadar arandı. Çabalar boşa gitmedi: 30 Mart günü, Mehmet Ali köyünden kayıp Mevlût Karacanın; 31 Martta, Elmasun kasabasından Süleyman Aslanın; 8 Nisan günü, Çukurçimen köyünden Mehmet Canın iskelet haline gelmiş cesetleri, evin içindeki, ortalama derinliği yarım metreyi bulan kuyulardan çıkarıldı. Cesetler değişik yerlere gömülmüştü ve hepsinin çukurdaki duruş şekilleri ayniydi: Her üç ceset de çukura başaşağı konulmuştu. Mağdurların ellerini ve kollarını bağlayan ipler çürümüştü.

Canavarın kurbanlarından Mevlût Karaca, bir pancar işçisiydi. İki buçuk yıl önce bir iş için Çumraya gelmiş ve bir daha da köyüne dönmemişti. Hattâ kendisini bir daha gören de olmamıştı. Ceset tamamen iskelet haline geldiği için, kendisini ancak kehribar teşbihinden tanıdılar. Kaatil nasılsa unutmuş, tesbihi cesetle birlikte çukura atmıştı.

Süleyman Aslana gelince, onun Abdullah Aksoy tarafından öldürülmüş olmasına kimsenin aklı ermemektedir. Kendi yöresinde ve Çumrada Efe Süleyman adıyla tanınan, feleğin çemberinden geçmiş böyle bir adamın canavarın tuzağına nasıl olup da düştüğü hâlâ anlaşılmış değildir. Efe Süleyman, 1965 yılında kaybolmuştu. Kalabalık olan ailesi, onun, hasımları tarafından öldürülmüş olabileceğini düşünerek, aramadık yer, sormadık kimse bırakmamış, bir türlü ne ölüsünden, ne de dirisinden bir haber alabilmişti. Süleyman Efenin cesedi,' başı gövdesinden ayrılmış olarak bulundu. O da takma dişlerinden ve kehribar ağızlığından tanındı.

1964 yılındanberi kayıp olarak aranan Mehmet Cana gelince o, gerçekten garip bir köylüydü. O tarihte ilçede bir duruşmaya gelmiş, bir daha da geri dönmemişti. Canavarın mezarlığından lâstik ayakkabıları bulunmamış olsaydı, Mehmet Candan hiç kimse hiçbir haber alamıyacaktı.

Canavarın son kurbanı, 55 yaşlarındaki Muharrem Özkay ise, söylendiğine göre, ilçede, hacdan yeni dönmüş bir arkadaşını ararken tuzağa düşmüştü. Abdullah onu, "Alkışın Mehmedi de yarın bulursun. Benim babam da hacdan geldi. Gel, bize gidip sohbet edelim" diye kandırıp evine götürmüştü.

Canavarın oluşumu

Kaatil Abdullah Aksoyun bir "pasif homoseksüel" olduğu, anlatılanlara ve hekim raporuna göre doğrudur. Ancak, Konyada yapılan muayenesinde, adamın cinsel gücünün yerinde olduğu ve bazan da aktif durumda bulunduğu tesbit edilmiştir. Bu duruma göre Abdullah hem aktif, hem de pasif homoseksüeldir ve Çumrada da bunu doğrulayan olaylar anlatılmaktadır. Ancak, bu konuda en çok dikkati çeken husus, canavarın, ne niyetle evine götürürse götürsün, kurbanlarım hep yaşlı kimseler arasından seçmesidir. Nitekim, bulunan cesetlerin yaş ortalaması 55'in üstündedir ve Çumralıların deyimiyle, hepsi "ununu elemiş, eleğini asmış" kişilerdir. Burada, canavarın bir başka özelliği ortaya çıkmaktadır: Abdullah sadece bir homoseksüel değil, tıp dilinde "dejenere psikopat" denilen aşırı bir sapıktır. Onun hastalığı sadece fizyolojik bir sebepten ileri gelmemektedir. Büyük bir ruhî dengesizlik içinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Muhtemelen, cinayetleri işlemesine bu aşırı dengesizlik sebep olmuştur ve kriz sırasında, hiçbir şey düşünmeden, vurup öldürmüştür. Ana ve babasının, onu, küçük yaşta, cinsel sapıklığı

Abdullah Aksoyun elinden kurtulan Salih Öner

Talihin kurtardığı kurban

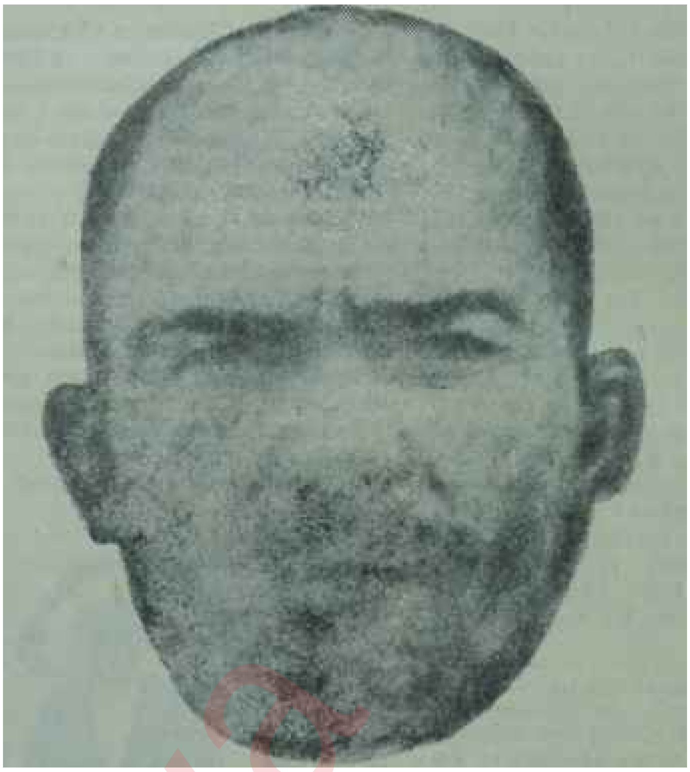
yüzünden evlâtlıktan reddetmelerinin de bunda büyük rolü bulunması muhtemeldir. Ancak, cinayetlerini saklamakta gösterdiği maharet, o nun, bu nöbetler sırasında kendisini tamamen kaybetmediği ve hattâ yaptığı işleri enine boyuna düşünüp plânladığı kanısını uyandırmaktadır.

Paçayı kurtaranların hikâyeleri

Nitekim, canavarın elinden canlarını güçlükle kurtarmış olanların anlattıkları da bu görüşü doğrulat mahiyettedir. Utançlarından, başlarına gelenleri daha önce en yakınlarından bile saklayan bu şahıslar, cinayetler Ortaya çıkıp da canavar yakalandıktan sonra, akılarak da olsa, konuşmaya başlamışlardır. Bunlar çok korkunç şeyler anlatmaktadırlar. Yüzlerinde hâlâ, yaşadıkları o kötü dakikaların izleri bulunmaktadır. Hepsi yaşlıdır ve canavarın elinden ya bir şans eseri, ya da ziyadesiyle cesaretli oldukları için kurtulabilmişlerdir. Bunlardan Türkmen Cami köyünden Salih Öner, yaşamış olduğu o korkunç dakikaları şöyle anlattı:

"— Onunla aynı inşaatta çalışıyordum. Birgün bana, kendisinin iyi bir insan olduğunu, bu yüzden de bana acıdığım, kimsesizliğime dayanamadığını söyledi ve yalnız kaldığı evinde beraber oturmamızı teklif etti .Önce kabul etmedim. Fakat ısrar edince razı oldum ve bir akşam, yatsı namazından sonra çıkıp evine gittik. Bir tek yatağı vardı ve yerde serili duruyordu. Mecburen beraber yattık. Gecenin bir vaktinde, onun ensemde dolaşan sıcak ve bir boğanınki kadar kuvvetli neresiyle uyandım. Beni okşuyordu. Kibrit çakıp yüzünü görmek istedim. Çok öfkelendi. Bir anda yastığının altına soktuğu elinde bir keser gördüm. Ben sadece korkutmak istiyor sanmıştım. Halbuki o vurmaya başlamıştı bile. Aman yaman demeğe kalmadı, bayılmışım. Kendime geldiğimde, onun, bahçeden gelen küfürlerini duydum. Elinde kazma, çukur kazıyordu. Şimdi anlıyorum ki bu çukur benim içindi ve adam, öldüğümü sanmıştı. Zorla kendimi toplayıp, pencereden kaçtım. O hâlâ arkamdan sövüyor ve fakat gelmiyordu."

Cesetlerin durumu da göstermektedir ki, bundan ders alan canavar, daha sonraki kurbanlarım öldürdükten sonra ellerini kollarını bağlamayı ihmal etmemiştir.

Çumra Canavarı ve onu yakalayan ekip
Bir tesadüf, bir caniyi yakalattı

Bu olay daha sonra Adalete intikal etmiş ve Abdullah Aksoy, Salih Önerin, kendisine tecavüz etmek istediğini, bu arada parasını da aldığını ileri sürerek davacı olmuştur. Mahkeme, Abdullah Aksoyu haklı bulmuş ve Salih Öner bu dâvada iki ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

Türkmenköyün bekçisi Ahmet Kurtu da canavarın elinden kurtulanlar arasındadır. Ahmet Kurtu, bir tarihte, kaybolan danasını aramağa çıkmıştı. Akşam karanlığında mahalleler arasında dolaşırken, iri kemikli sarışın bir adama rastlamıştı. Bu, Abdullah Aksoydu. Abdullah, köy bekçisine, "bu kör karanlıkta ne aradığını" sormuştu. Aldığı cevap üzerine pek sevinmiş ve,

"— Şansın varmış arkadaş. Danan benim gibi bir adamın eline

düştü. Eve kadar gidelim de vereyim" demişti.

Bundan sonrasını Türkmenköylü Ahmet Kurtu şöyle anlattı:

"— Eve girdik. Işık yoktu. Yatağından başka oturacak bir yer olmadığı için yemeği de yatağın üzerinde yedik. Gecenin bir vakti ben, hadi ağa, şu danayı ver de ağır ağır gideyim deyince o, gece misafiri olmamı istedi. Bu sırada kapıyı arkasından sıkıca kilitlemişti. Gece beraber yattık. İsteklerine uymak zorunda kaldım. Çünkü elinde keseri hazırdı. İşini bitirdikten sonra rahatladı. Benim, paçayı kurtardığımı söyledi. Sabah çıktım gittim."

Üçhöyük köyünden 54 yaşlarındaki Mehmet Şenelin hikâyesi de bunların bir benzeridir. Çevresinde Çapar Mehmet adıyla tanınan ve hali vakti yerinde bir köylü olan Mehmet Şenel, Çumrada bir kahvede otururken Abdullah Aksoy yanına gelmiş, "selâmun aleyküm" dedikten sonra teklifsizce masasına oturmuş, kendisini tanıdığını söylemiş, oğlunun kendisine çok iyilik yaptığını belirterek, adamı evine davet etmiş. Mehmet Şenel gitmek istememiş. Fakat bakmış ki olacak gibi değil, adam çok ısrar ediyor, "günah olmasın, bir fukaranın gönlü kalmasın" diyerek, Abdullahın peşine düşüp evine gitmiş. Ne bilsin, başına gelecekleri? "Şu yaşa gelmiş, böyle bir şeyle karşılaşmamış".

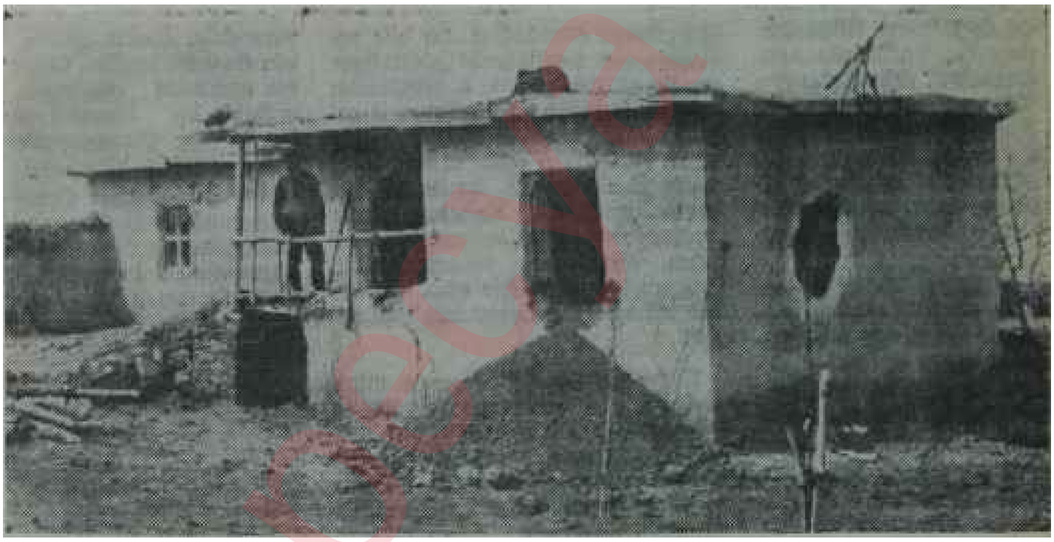
Canavar, evde, diğer misafirlerine uyguladığı programı Mehmet Şenele de uygulamak istemiş. Ne var ki, onu yatağa sokamamış, Durumun vehametini anlayan Mehmet Şenel, cebindeki çakı bıçağını çıkardığı gibi canavarın üzerine yürümüş. Pabucun pahalı olduğunu anlayan canavar, homurdanarak kapıyı açmış ve avının elinden kaçıp gitmesine göz yummak zorunda kalmış.

Kimsenin kimseden haberi yok

Çumrada bugünlerde, buna benzer pek çok olay anlatılmaktadır. Özellikle canavarın mezarlığından "vukuatsız" kurtulanlar, yaşadıkları o korkunç ve iğrenç saatleri biraz utanarak, biraz da ürpererek anlatmaktadırlar, Çumra gibi muhafazakâr, dinibütün ve namus, için ocakların söndürüldüğü bir bölgede bu iğrenç olayların cereyan etmiş olabileceğini Çumralılar düşünmek bile istememektedirler. Bunun içindir ki bazı yaşlılar, olup - bitenleri öğrendiklerinde,

"— Tövbe, tövbe... Dünyanın sonu geldi galiba?.. Handiyse deccal gelir" demektedirler.

Bugünlerde meselenin sadece ahlâkî ve dinî yönü üzerinde tartışan Çumralılar, hikâyenin bu kadarla bilmediğini de bilmektedirler. Daha izi bulunamamış üç resmî, yani Savcılığa intikal etmiş, bir o kadar da tahkikat konusu olmamış kayıptan bahsedilmektedir. Meselâ, 1962 yılında kaybolan, Karamanın Maslat köyünden Mehmet Karabacaktan; 1963 yılında kaybolan, Alan köyünden Hüseyin Bağcıdan ve 1965 yılında kaybolan, Kaşoba köyünden Mehmet Ekerden henüz hiçbir haber yoktur. Hepsi de ellisinden yukarı olan ve kayboldukları günden bu yana izlerine rastlanamıyan bu şahısların da canavarın ağına düştüğü ve onun mezarlıklarından birisinde olduğu söylenmektedir. Bu ihtimali dikkate almış olan Çumra Savcılığı, Konyadan istenen buldozerin gelmesini beklemektedir. Buldozer gelince, kaatilin, halen biri tarla' halinde olan, Bağlık mahallesindeki ev yeriyle, içinden dört ceset çıkan evi ve en son cinayetin işlendiği Yörükler mahallesindeki evinin temelleri de dahil, her yer aranacaktır. Gerek Çumra halkıma ve gerekse bazı yetkililerin kanısına göre, kayıp kişilere ait cesetlerden bir kısmının buralardan çıkması kuvvetle muhtemeldir.

Çumra Canavarının evinin eski hali

İskelet deposu

Cezaevindeki günleri.:

Bütün bu hayıhuy içinde hiç kimse Abdullahla ilgilenmeyi aklına getirmedi. Ne Çumra Cezaevinde kaldığı 20 gün içinde, ne de ondan sonra Konyada onu hiç kimse arayıp sormadı. Canavar, Konyada, önce genel bir koğuşa konuldu. Burada onunla hiçbir mahkûm konuşmaya yanaşmıyor, sadece, fırsat

buldukça alay ediyorlardı. Bu arada, Cezaevi Müdürüne başvurarak, bu adamdan korktuklarını, koğuşlarından alınmasını isteyenler de oldu. O da kimseye yaklaşmıyordu. Sabahtan akşama koğuşta tek başına oturuyor veya yatıp uyuyordu. Sorulan hiçbir soruya cevap vermiyordu. Ne düşündüğü belli değildi. Okuma-yazma bilmediği halde, gazeteleri ve özellikle mahallî gazeteleri merakla izliyor, koğuş arkadaşlarından, gazetelerde kendisine dair haberler bulunup bulunmadığını soruyor, varsa okutup, dikkatle dinliyordu. Hattâ bazı gazeteleri sakladığı bile oluyordu.

Ancak, son zamanlarda huzuru iyice bozulmağa başlamıştı. Bu yüzden olacak, üç aya yakın bir süre kaldığı genel koğuştaki son üç gününü hep uyuyarak geçirdi. Bu günlerin birinde de Cezaevi Müdürüne haber göndererek, kendisinin ayrı bir yere alınmasını, arkadaşlarının alaylarına dayanamadığını bildirdi. Bu arada, kanının ısındığı bazı kimselere dert yanıyor. Muharrem Özkay hariç, diğerlerini kendisinin öldürmediğini söylüyor, adlarını bile hatırlayamadığı karılarını suçluyordu.

Cezaevi Müdürü Vehbi Ersoy, Abdullahın bu teklifini olumlu karşıladı, kendisini münferide aldı. Katil buna çok sevindi ve "Baba" dediği -mahkumlar, cezaevi müdürlerine "Baba" derler- Vehbi Ersoya teşekkür etti.

Münferitte bir başına kalan Abdullah Aksoy, günlerce düşündü. Birgün, nasılsa ahbap olduğu bir gardiyana, cezaevine geldiğindenberi ilk defa dert yandı:

"— Çok canım sıkılıyor. Çok yalnızım. Kurtulabilecek miyim acaba? Kurtulsam, şöyle bir evime gitsem, bahçemi yine işlesem, yine ırgatlık yapsam, namazımı kılıp kahveye gitsem... Olur mu bunlar?" dedi.

Gardiyanın kendisini teselli etmesi üzerine de ziyadesiyle duygulu bir sesle,

"— Buradan herhalde kurtulamıyacağım" diye sızlandı.

Son söz bilimindir

Ağır Cezada ilk duruşmasının yapılmasına altı gün kalmıştı. Nöbetçi kulelerindeki jandarmalar, ak sıvalı hapishane duvarlarının dibinde güneşlenen mahkûmlara bakıyorlardı. Mahkûmlar düşünceli, fakat güneşe dönüktüler. Bu bile yaşamayı çok sevdiklerini'gösteriyordu. Bu yüzden olacak, 8. münferitte tutuklu bulunan Abdullahın o sabahki hali kimsenin dikkatini çekmedi. Halbuki o anda o, çok kötü şeyler düşünüyordu. Büyük bir bunalım içindeydi. Koğuşun içinde rastgele dolaşıyor, anlamsız bakışlarını duvarlarda dolaştırıyordu. Pencereden girmekte olan ılık bahar güneşi onun umurunda bile değildi.

Canavarın talihsiz babası Mehmet Emin Aksoy
Günah kimin?

Koğuş nöbetçisi gardiyan, 8. münferidi o gün en son saat 9.45'te kontrol etti. On dakika sonra tekrar uğradığında, canavarı yerinde bulamadı. İlk aklına gelen, adamın tuvalete gitmiş olabileceğiydi. Düşündüğü doğruydu, adam tuvaletteydi.. Fakat tuvaletin tavanında sallanmaktaydı. Günlerdir kamuoyunu meşgul eden Çumra Canavarı Abdullah Aksoy, tuvaletteki su borusuna bağladığı kuşağı boynuna geçirerek intihar' etmişti. Bu defa ölüm sırası kendisine gelmişti. Çumra Canavarının sonuncu kurbanı bizzat kendisi oldu.

Cenazesine de kimse sahip çıkmadı. Babası "ne ölüsü, ne dirisi" diye haber gönderdi. Bunun üzerine Konya Belediyesi, 50 liralık bir masrafla, Çumra Canavarı Abdullah Aksoyu Musalla mezarlığına gömdürdü. Cenaze namazında hazır bulunanlar imam, mezarlık bekçisi ve cenaze arabasının şoförüydü. Onlar da bu işi Allah rızası için yaptıklarını söylüyorlardı.

Çumra Canavarı Abdullah Aksoya dair, günlük gazete haberlerinin dışında, bugüne kadar ilmî hiçbir açıklama yapılmadı. Sadece, haftalık bir İstanbul gazetesinde Dr. Haydar Dümen şunları yazdı:

"Son günlerde gazetelerde ürpererek okuduğumuz Çumra Canavarı, suçunun başkaları tarafından duyulmasını istemeyen, dejenere psikopat bir cinsî sapıktır. Suç delillerini yok etmek için, beş-altı insanı cinsel temastan sonra öldürerek bahçesine gömmüştür."

Ancak, doktorun yazısında karanlık bir nokta bulunmaktadır: Ortada, Abdullah Aksoyun kurbanlarıyla cinsel temasta bulunduğunu doğrulayacak kesin bir delil mevcut değildir. Seçtiği kurbanların hemen hepsi ellibeşini geçmiş kimselerdir. Bu itibarla, olayda, üzerinde önemle durulması gereken yönler bulunmaktadır. Abdullah Aksoy bir adlî konu olmaktan çok, bir klinik konusudur.

Nitekim Prof. Rasim Adasal da aynı konuyla ilgili olarak şunları söyledi:

"— Bu, basit bîr homoseksüellik olayı değildir. Sadizm vardır. Gerek aktif, gerekse pasif homoseksüeller, temasta bulunacakları kimseleri yaşlılardan değil, gençlerden seçerler. 50-60 yaşındakş adamın kadın için bile cinsel kudreti kalmaz. Ayrica bir insanın 'ben homoseksüelim' demesi bir çeşit ruh hastası olduğunu gösterir. Kendisini öldürmesine gelince, herhalde, ölüm korkusuna dayanamamış olmasındandır."

1967 yılında
15
MİLYON
size de bir bardak
ZİRAAT BANKASI